

แบบ เรียง เร็ว

กรม ศึกษาธิการ

แบบ เรียง เร็ว เล่ม ๓

พิมพ์ครั้งที่ ๑,๐๐๐ ฉบับ

ร. ศ. ๑๓๓

โรงพิมพ์ อักษร นิตย

โรงพิมพ์ อักษร นิตย

บ
๑๓๓/๒.๑
๑

๓ ๒๒๕
แบบ เรือน เร็ว

กรม ศึกษาธิการ

แบบ เรือน เร็ว เต็ม ๓

พิมพ์ครั้งที่ ๑๐,๐๐๐ ฉบับ

ร.ศ. ๑๒๓

ปกผ้า ราคาคัดลอก ๒๕ บาท

โรงพิมพ์ อักษร นิต

แจ้งความ

แบบเรียนเร็วเล่ม ๓ นี้เป็นตำราสำหรับสอนนักเรียนใน
ลักษณะวิธีเรียงถ้อยความอย่างง่าย ๆ ซึ่งสมควรแก่นักเรียน
ชั้นแรกเรียนจะเข้าใจได้ในชั้นต้น ว่าจะอย่างง่าย ๆ

แบบเรียนเร็วเล่ม ๑ สอนให้อ่านหนังสือออก แบบเรียนเร็วเล่ม ๒
สอนให้เขียนหนังสือถูก แบบเรียนเร็วเล่ม ๓ สอนให้เรียงถ้อย
ความเป็นเพียงแต่ง่าย ๆ ขึ้น ๆ เท่านั้น

วิธีที่อาจารย์จะใช้สอนนักเรียน ไม่จำเป็นต้องสอน
ภายหลังแบบเรียนเร็วเล่ม ๒ ที่เกี่ยวข้องไปพร้อม ๆ กับเล่ม ๒
สุดแต่อ่านหนังสือออกบ้างแล้วก็สอนได้ และเมื่อสอนบทใด
ข้อใด นักเรียนไม่ว่าใครจะแม่นยำชำนาญก็ควรซักถาม และ
นักแบบฝึกหัดเทียบเคียงเพิ่มเติมสอนไป นักเรียนก็จะ
เข้าใจชำนาญได้ในชั้นนี้ เมื่อเรียนรู้ได้เพียงนี้แล้ว จะ
เล่าเรียนทางไวยากรณ์ให้พิสดารต่อไปก็จะเข้าใจในแบบเรียน
สยามไวยากรณ์ตอนที่ ๒ ตอนที่ ๓ นั้นได้โดยง่าย

สารบาณ

ภาคที่ ๑

	หน้า
บทที่ ๑ อ่าน ประโยค	๑
„ ๒ ให้ เรียง คำ เข้า ประโยค ให้ ถูก	๑
„ ๓ ให้ หา คำ เติม ลง ใน ที่ ว่าง ให้ ได้ ความ	๒
„ ๔ „ „	๒
„ ๕ ให้ นัก เรียง สังกศ คำ ทั้ง ๒ ฝ่าย ไว้ คำ อยู่ ข้าง หน้า เป็น คำ บอก ชื่อ สัตว์ บ้าง ชื่อ ของ บ้าง	๓
„ ๖ ให้ นัก เรียง หา ชื่อ อะไร ๆ เติม ลง ข้าง หน้า ให้ ได้ ความ	๔
„ ๗ ให้ ชี้ คำ ชื่อ ใน ความ เหล่า นั้น ให้ ถูก	๔
„ ๘ ให้ นัก เรียง สังกศ คำ ทั้ง สอง ฝ่าย นี้ อีก	๕
„ ๙ ให้ หา คำ กิริยา อย่าง ไร ๆ เติม ลง ข้าง หลัง คำ ชื่อ ให้ ได้ ความ	๕
„ ๑๐ ให้ ชี้ คำ กิริยา ใน ความ ต่อ ไป นี้ ให้ ถูก	๖
„ ๑๑ ให้ นัก เรียง เอา คำ ชื่อ กับ คำ กิริยา อย่าง ละ คำ หนึ่ง ประสม กัน ให้ ได้ ความ	๖

- บทที่ ๑๒ ให้ นัก เรือน สังกศ คำ กิริยา ว่า บาง คำ ต้อง มี
คำ ช้อ ต่อ เข้า ข้าง ท้าย อีก คำ หนึ่ง จึง ได้ ความ ๗
- „ ๑๓ ให้ หา คำ ช้อ เติม ลง ข้าง หลัง คำ กิริยา คำ หนึ่ง
ให้ ได้ ความ ๘
- „ ๑๔ ให้ หา คำ กิริยา เติม ลง ใน ระหว่าง คำ ให้ ได้
ความ เป็น ประโยค ๘
- „ ๑๕ ให้ นัก เรือน สังกศ คำ “คุณ” ๙
- „ ๑๖ ให้ หา คำ คุณ เติม ลง ใน ที่ว่าง ให้ ได้ ความ ๙
- „ ๑๗ ให้ ชี้ คำ คุณ ให้ ถูก ๑๐
- „ ๑๘ ให้ ชี้ คำ ที่ ผิด แล้ว เรียง เสีย ให้ ถูก ๑๐
- „ ๑๙ ให้ ชี้ คำ คุณ ใน บท เหล่า นี้ ให้ ถูก ๑๑
- „ ๒๐ ให้ หา คำ คุณ เติม ลง ใน ที่ว่าง ให้ ได้ ความ ๑๑
- „ ๒๑ ให้ ประสม คำ ทั้ง ๓ พวก นี้ เข้า ให้ เป็น ประโยค ๑๒
- „ ๒๒ คำ ชนิด หนึ่ง สำหรับ ช่วย คำ กิริยา ให้ รู้
ว่า แปร ลง กัน อย่าง ไร คำ พวก นี้ เรียก ว่า “วิเศษ”
อยู่ หลัง คำ กิริยา ๑๓
- „ ๒๓ ให้ ชี้ คำ วิเศษ ให้ ถูก ๑๔
- „ ๒๔ ให้ หา คำ วิเศษ เติม ลง ใน ที่ว่าง ให้ ได้ ความ ๑๕

- บทที่ ๒๕ ให้หาคำ เติม ใน ที่ว่าง ๑๕
- „ ๒๖ ให้เรียงคำ ใน ประโยค ให้ ได้ ความ
และ บอก ให้ รู้ ว่า ผิด อย่างไร ๑๖
- „ ๒๗ ความ ผิด และ ขาด คำ ให้ แก้ และ เติม คำ ลง ให้ ถูก ๑๖
- „ ๒๘ ให้ ประสม คำ ให้ ได้ ความ เป็น ประโยค ๑๗
- „ ๒๙ ให้ กระจาย คำ ที่มี ใน บท ออก เป็น หมวดๆ ให้ ถูก
ตาม ชนิด ของ คำ ๑๘
- „ ๓๐ ให้ สังเกต คำ ต่อ ๑๙
- „ ๓๑ ให้ ชี้ คำ ต่อ ให้ ถูก ๒๐
- „ ๓๒ ให้ หาคำ เติม ลง ใน ที่ว่าง ให้ ได้ ความ ๒๑
- „ ๓๓ ให้ ชี้ คำ ที่ ขาด และ หาคำ เติม ลง ให้ ได้ ความ ๒๑
- „ ๓๔ ให้ แยก คำ ออก เป็น พวกๆ ตาม ชนิด ๒๒
- „ ๓๕ ให้ เก็บคำ ตาม พวก เรียง เป็น ประโยค ให้ ได้ ความ ๒๓
- „ ๓๖ ให้ สังเกต คำ ที่ เรียก ว่า “ออกเสียง” ๒๔
- „ ๓๗ ให้ ชี้ คำ ออกเสียง ให้ ถูก ๒๕
- „ ๓๘ ให้ สังเกต คำ “แทน ^{ชื่อ}ชื่อ” ๒๕
- „ ๓๙ ให้ ชี้ คำ แทน ^{ชื่อ}ชื่อ ใน ประโยค ให้ ถูก ๒๖
- „ ๔๐ ให้ หาคำ แทน ^{ชื่อ}ชื่อ เติม ลง ใน ที่ว่าง ให้ ได้ ความ ๒๗
- „ ๔๑ ให้ เลือก คำ เรียง กัน ให้ ได้ ความ ต่างๆ ๒๗

- บทที่ ๔๒ ให้คัดคำ ใน ประโยค ต่าง ๆ ไว้เป็น พวก ๆ
ให้ ถูก ตาม ชนิด ๒๘
- „ ๔๓ ให้หา คำ เติม ลง ใน ที่ว่าง ให้ ได้ ความ ๒๙
- „ ๔๔ ให้ สังเกต คำ ต่าง ๆ เรียง กัน เข้า ได้ ความ เป็น
ประโยค หนึ่ง ๓๐
- „ ๔๕ ให้ นักเรียน สังเกต คำ ซื่อ, คำ กิริยา แล้ว
แยก ออก เป็น ๓ ส่วน ๓๐
- „ ๔๖ ให้ แยก คำ ใน ประโยค ออก เป็น ประโยค ๒
ส่วน และ ๓ ส่วน ๓๑
- „ ๔๗ คำถาม สำหรับ ตอบ ให้ ถูก ๓๒
- „ ๔๘ ให้ นักเรียน ตอบ คำ ถาม ของ อาจารย์ ๓๓
- „ ๔๙ จง สังเกต ประโยค ๒ ส่วน และ ๓ ส่วน ๓๔
- „ ๕๐ ให้ ชี้ คำ ไหน เป็น ผู้ ทำ, คำ ไหน เป็น กิริยา ๓๔
- „ ๕๑ ให้ แยก คำ ออก ตาม ที่ เป็น ผู้ ทำ กิริยา
และ เป็น ผู้ ถูก ให้ ถูก ๓๕
- „ ๕๒ ให้ นักเรียน สังเกต กิริยา ตัน กิริยา ต่อ ๓๖
- „ ๕๓ ให้ ชี้ คำ กิริยา ตัน และ กิริยา ต่อ ให้ ถูก ๓๗
- „ ๕๔ ให้ ชี้ คำ ไหน เป็น กิริยา ตัน กิริยา ต่อ ถ้า
คำ ไท เป็น กิริยา ต่อ ให้ หา คำ ผู้ ถูก เติม
ลง ให้ ได้ ความ ๓๘

- บทที่ ๕๕ ให้สังเกต ประโยค แบ่ง ๒ ส่วน และ ๓ ส่วน
ถ้า มีคำ ประ กอบ ขึ้น แบ่ง ไว้ ส่วน ขึ้น มีคำ
กิริยา แบ่ง ไว้ ส่วน กิริยา ๓๙
- „ ๕๖ ให้แบ่ง ประโยค ออก เป็น ๒ ส่วน ๔๑
- „ ๕๗ ให้แบ่ง ประโยค ออกเป็น ๓ ส่วน ๔๑
- „ ๕๘ „ „ ๒ ส่วน ๔๒
- „ ๕๙ ให้ถอด ประโยค ออก ให้เหลือ แต่ ใจ ความ ๔๔
- „ ๖๐ ให้เลือกคำ ประ กอบ เติม ใจ ความ ส่วน ละ คำ ๔๔
- „ ๖๑ ให้เอาคำ กิริยา ทั้ง แล้วหาคำ เติม ให้ ได้
กิริยา ละ ประโยค ๔๕
- „ ๖๒ ให้ แยก นิทาน ออก เป็น ประโยค, แล้ว ตัก
ให้ ได้ ใจ ความ ๔๖
- „ ๖๓ ให้ แยก ประโยค ๔๖
- „ ๖๔ ให้ หา คำ แทน เขียน ลง ใน ประโยค แถว ๒ ๔๗
- „ ๖๕ ให้ สังเกต ความ หลาย ประโยค เรื่อง เดียว
ข้อ ซ้ำ ๆ กัน ๔๘
- „ ๖๖ ให้ หา คำ แทน ข้อ เขียน แทน ข้อ ๔๘

- บทที่ ๖๗ ให้สังเกต ความ หลาย ประโยค แต่ ข้อ ต่าง กัน ๔๘
- „ ๖๘ ให้รวม ข้อ และ ลกคำ ให้ ได้ ความ ๕๐
- „ ๖๙ ประโยค ที่ รวม ความ หลาย ประโยค ให้ เป็น ประโยค
เกี่ยว แต่ ต้อง แทรก คำ ต่อ บ้าง ๕๑
- „ ๗๐ ให้ แทรก คำ ต่อ ลง ใน ประโยค ให้ ได้ ความ ๕๓
- „ ๗๑ คำ ต่อ มี หลาย คำ ต้อง เลือก แทรก แต่ ที่
ได้ ความ ๕๓
- „ ๗๒ ให้ เลือก คำ ต่อ แทรก ลง ให้ ได้ ความ ๕๔
- „ ๗๓ ข้อ ตัวอย่าง คำ ต่อ ๕๕
- „ ๗๔ ความ เรียง เกี่ยว กัน คำ กิริยา ต่าง กัน ๕๖
- „ ๗๕ ให้ รวม คำ กิริยา ให้ ได้ ความ ๕๗
- „ ๗๖ ให้ สังเกต ประโยค สามัญ ซึ่ง รวม อยู่ ใน
ประโยค ความ รวม ๕๘
- „ ๗๗ ให้ ถอด ประโยค เป็น ประโยค สามัญ ๕๘
- „ ๗๘ ให้ ผูก ประโยค สามัญ เข้า เป็น ประโยค
ความ รวม ๕๙
- „ ๗๙ ให้ สังเกต ตัว อย่าง ถอด ประโยค นิทาน ๖๑
- „ ๘๐ ให้ ถอด ประโยค นิทาน ๖๓

- บทที่ ๘๑ ให้สังเกตตัวอย่าง เกี่ยวกับ ความ ประโยค
นิทาน ที่ลอคไว้ ๖๓
- „ ๘๒ ให้ฝึก ใจความ เข้า เป็น นิทาน ๖๔
- „ ๘๓ วิธี แต่ง คำ ต่าง ๆ ๖๕
- „ ๘๔ ให้ชี้ คำ ข้อ ที่ แต่ง ไว้ ๖๗
- „ ๘๕ ให้หา คำ มา แต่ง ข้อ ๖๘
- „ ๘๖ คำ ข้อ ต่อ ไป นี้ คำ ไต แต่ง อย่างไร ให้ชี้
ให้ถูก ๖๘
- „ ๘๗ ให้หา คำ มา แต่ง ข้อ ให้ ได้ ทุก อย่าง ๖๙
- „ ๘๘ แต่ง คำ ให้ รู้ เพศ ของ ข้อ ๗๐
- „ ๘๙ ข้อ เพศ รวม จะ ให้ เป็น เพศ ชาย หรือ เพศ หญิง
ได้ ด้วย เติม คำ ๗๑
- „ ๙๐ ให้ชี้ คำ ข้อ ว่า ข้อ ไหน เป็น เพศ อย่างไร ๗๑
- „ ๙๑ ให้ บอก เพศ คำ ข้อ ใน ประโยค ให้ ถูก ๗๒
- „ ๙๒ คำ สำหรับ เติม ข้อ ให้ รู้ ว่า เพศ ชาย หรือ หญิง ๗๒
- „ ๙๓ จง ชี้ เพศ ข้อ ให้ ถูก ๗๓
- „ ๙๔ คำ ข้อ สิ่ง ซึ่ง ไม่ ใช่ สัตว์ ไม่ ใช่ คน ๗๓
- „ ๙๕ ให้ รู้ คำ ข้อ ได้ ด้วย ตัว เอง ไม่ ต้อง มี คำ เติม ๗๔
- „ ๙๖ รู้ เพศ ได้ ด้วย ลักษณะ อาการ ที่ ทำ ที่ เป็น ๗๔

- บท ที่ ๔๗ ให้ชี้ข้อเท็จจริง
- .. ๔๘ เติมคำให้ รู้กำหนด ของ ข้อ ๗๕
- .. ๔๙ พงชี้คำ ข้อให้ ถูก กำหนด ๗๕
- .. ๑๐๐ ให้สังเกตคำ สำหรับ เติม ข้อให้ รู้กำหนด ๗๗
- ว่า มาก และ น้อย
- .. ๑๐๑ ให้หาคำ เติม ลงให้ รู้ว่า ข้อเหล่านี้ ๗๗
- เป็น ข้อ สิ่ง เกียว
- .. ๑๐๒ ให้หาคำ เติม ลงให้ รู้ว่า ข้อเหล่านี้ ๗๘
- เป็น ข้อ มาก
- .. ๑๐๓ คำ เติม ข้อให้ รู้กำหนด มาก และ น้อย เติม ๗๘
- ข้าง หน้า ข้อก็ ได้ ข้าง หลัง ข้อก็ ได้
- .. ๑๐๔ ให้หาคำ เติม ข้อให้ รู้กำหนด ว่า ข้อ เกียว ๗๙
- หรือ มาก
- .. ๑๐๕ ให้ชี้ คำ ข้อใน ประโยค ว่า เพศใด กำหนด ๗๙
- อย่างไร
- .. ๑๐๖ วิธี แต่งคำ กิริยา ๘๐
- .. ๑๐๗ ตัวอย่าง แต่งคำ กิริยาต่าง ๆ ให้ เข้า กับ ๘๑
- เวลาที่ ทำ ๘๒

บท ที่ ๑๐๘ ให้ชี้คำกิริยาให้รู้ว่า กิริยา ไท อยู่
ในเวลาใด

๘๔

„ ๑๐๙ ให้หาคำผูกประโยค และ แต่งคำกิริยา
ให้เป็นเวลา ต่างกัน ครบ ๔ เวลา

๘๔

„ ๑๑๐ ให้ แต่งคำกิริยาใน ลักษณะ ที่ผูก ต่าง กัน ได้

๘๕

„ ๑๑๑ ถัดอย่าง แต่งคำกิริยาต่าง ๆ ตามลักษณะ
ที่ผูก

๘๖

„ ๑๑๒ ให้ ชี้คำกิริยาว่า ประโยคใด กิริยา แต่ง
เป็นลักษณะ อย่างไร

๘๘

„ ๑๑๓ ให้หาคำ แต่ง กิริยา และ ผูก เข้า เป็น ประโยค
ให้เป็นลักษณะ ทั้ง ๔ อย่าง

๘๘

„ ๑๑๔ คำ แต่ง กิริยา ไม่ ต้อง อยู่ ติด กับ คำ กิริยา
ก็ แต่ง ถึง กิริยา ได้

๘๙

„ ๑๑๕ ให้ ชี้ คำ ชื่ และ คำ กิริยา ว่า ชื่ แต่ง อย่างไร
กิริยา แต่ง อย่างไร

๙๐

„ ๑๑๖ ให้หาคำ แต่ง ชื่ และ คำ แต่ง กิริยา เติม ลง
ให้ ได้ ความ

๙๐

บทที่ ๑๑๗ ให้เรีบง ความ เข้ากัน เป็น เรื่อง

๑๑๘ แต่ง คำ กุณ

๑๑๙ ทิว อย่าง คำ กุณ ที่ แต่ง เป็น ชื่น ต่าง ๆ กัน

๑๒๐ ให้ ชี คำ กุณ ว่า ไทน แต่ง เป็น ชื่น อะไร

๑๒๑ ให้ ทำ คำ แต่ง คำ กุณ ให้ ได้ ความ

๑๒๒ คำ วิเศษ แต่ง ได้ อย่าง เดียว กับ คำ กุณ

๑๒๓ ให้ ทำ คำ วิเศษ และ แต่ง ได้ เป็น ชื่น ต่าง ๆ
กัน เติม ลง ใน ที่ว่าง ให้ ได้ ความ

ภาคที่ ๒

๑ คำ ขนิยาย และ การ ชั่ม ดัก ประโยก

๒ ถอด ประโยก ความ รวม รวม เป็น สามัญ

๓ ให้ ถอด ความ ตาม ทำ นของ ทิว อย่าง

๔ วิธี แต่ง ประโยก

๕ ทิว อย่าง ประโยก เล็ก

๖ ให้ ชี ประโยก สามัญ ประโยก แต่ง ประโยก
ทิว อย่าง ประโยก แฝง

๗ ให้ สังเกต ส่วน กิริยา แต่ง ด้วย ประโยก แฝง

๘ ให้ ชี กิริยา ว่า ไทน เป็น ส่วน กิริยา ประโยก แฝง

๙ ส่วน ช่อ ผู้ ถูก ก็ แต่ง ได้ อย่าง ส่วน ช่อ ผู้ ทำ

- บท ที่ ๑๐ ให้ชี้ ส่วน ชื่อผู้ถูกไต่ ประโยค ว่า ส่วน
 ชื่อผู้ถูกไต่ มี ประโยค แฝง ๑๐๖
 ,, ๑๑ ประโยคความ รวม กับ ประโยค แต่าง ต่าง กัน ๑๐๗
 ,, ๑๒ เก็บใจความ ตาม นิทาน ๑๐๘

ภาคที่ ๓

- ,, ๑ วิธิ เก็บใจความ ๑๑๐
 ,, ๒ ให้เก็บใจความตาม ประโยค ๑๑๑
 ,, ๓ ให้ตัดเรื่อง ออกเป็น ประโยค ๑๑๒

ภาคที่ ๑

ชนิดต่าง ๆ ของคำ

บทที่ ๑

อ่านประโยค

ม้า กิน หญ้า ข้าง ใต้ คน. เสือ กัด เนื้อ.
คน ทำ นา. ควาย นอน. ตา มี หวี เวระ. บ้า ขำ
หุง เข้า. เด็ก เรียน หนังสือ. ครู ชอบ ใจ ศิษย์.
แขก จูง แพะ. วัว ไล่ หมู. แมว กัด หนู. กวาง ตืด แร้ว.
พราน ยิง เนื้อ. คน หลง ทาง. หมู สู้ เสือ. งู กัด กบ.
เหยี่ยว จิก งู. นก บิน. คน ยิง นก. ปลา ว้าย น้ำ. ไก่ กก ลูก.

บทที่ ๒

ให้ เรียง คำ เข้า ประโยค ให้ ถูก

กิน ควาย เข้า. คน ล้วน ทำ. ปลา น้ำ ว้าย.
เข้า หุง ยาย. ตา ฟัน ผ่า. ร้อง ให้ หลาน. กา ปลา ไบบ.

ตากา ยิง. ลาว เรือ ถ่อ. มอญ แพล่อง. หญิง หก ทอ.
 ก็น นมลก. คน ทาน ขอ. ตัก นก เด็ก. ไก่ คน จับ.
 เบ็ด ปัก ไข่. นก ชน เขา. ทอด แห ญวน. จีน ขอ ชัก.
 เด็ก ฟัง นั่ง.

บทที่ ๓

ให้หาคำ เติมลงในที่ว่างให้ได้ความ

นก..... ปลา..... คน..... หนู..... วัว.....
 เสือ..... กระต่าย..... งู..... ม้า..... แพะ.....
 ลิง..... ไก่..... สุนัข..... หมู..... กระรอก.....
 กระแต..... เรือ..... เรือ..... ช้าง..... ต้นไม้.....

บทที่ ๔

ให้หาคำ เติมลงในที่ว่างให้ได้ความ

.....กิน หญ้า.บิน.นอน.เข้ารัง.
กินปลิง.ยิงปืน.ชน.ใช้ วัว.

---ทำการ. ---ตัดหญ้า. ---กระโดด. ---ชีวิตคน.
 ---ตกบ่อ. ---คิดบ่วง. ---ศุลาน. ---เลี้ยงไก่.
 ---ลึกของ. ---เท่า. ---ท่ามาก. ---เรียน เลข. ---ตักน้ำ.

บทที่ ๕

ให้นักเรียนสังเกตคำทั้ง ๒ ผ่านไว้

คำอยู่ข้าง หน้า เช่น คำ บอก ชื่อ สัตว์ข้าง ชื่อของข้าง

คำชนิดนี้เขา เรียกว่า “ชี้”

นก-บิน	หญ้า-ขึ้น	ผ้า-ปลิว	ฝน-ตก
ปลา-ตาย	น้ำ-ไหล	ของ-หาย	แตก-ออก
ควาย-นอน	โบสถ์-พัง	เกวียน-หัก	ฟ้า-ร้อง
ลม-พัด	อิฐ-แตก	เขือก-ขาด	ลูก-ชน
ไม้-ล้ม	เรือ-ล่ม	ควาย-หนี	แม่-ตี
ยุ้ง-กัก	งู-เลื้อย	เด็ก-ร้อง	ไฟ-ดับ
ข้าง-วิ่ง	คน-เดิน	พี่-ปลอบ	ม้า-เดิน

บทที่ ๖

ให้นักเรียนหา ชื่ออะไร ๆ เติมลง ข้าง หน้าได้ ได้ความ

.....วิ่ง	ให้	ร้อง	ตกใจ
.....กิน	เต้น	เจ็บ	นั่ง
.....หัวเราะ	เดิน	ตีใจ	ร้องไห้
.....บิน	หกล้ม	นอนหลับ	ปลอบ
.....ศาน	หกละเม่น	ตื่นนอน	นั่ง
.....พูด	เที่ยว	วิ่ง	งอก
.....ร้อง	แตก	หมุน	กระโดด
.....ล้ม	หัก	ตก	พัง

บทที่ ๗

ให้ชี้คำชื่อในความเหล่านี้ให้ถูก

เลื่อนนอน. ควายตาย. เด็กหกล้ม. นกบิน.
คนเดิน. ข้างร้อง. เรือล่ม. ผ้าเปียก. ปลิงเกาะ.

ยงกต. เตือนขึ้น. ถมพัต. ฟ้าแถบ. ฝนตก.
เห็ดขึ้น. งูเลื้อย. แยกวิ่ง. ปูหนีบ. เชือกขาด. ไม้ล้ม.

บทที่ ๘

ให้นักเรียนสังเกตคำทั้ง ๒ ฝ่ายนี้อีก

คำอยู่ข้างหน้า รู้แล้วว่า เรียก ว่า “ชื่อ” คราวนี้ พ. ส. ก. ถ. ก. ถ.
คำข้างหลัง เรา เรียกว่า “กริยา” เพราะ คำเหล่านี้ บอกว่า
คำชื่อนั้น ๆ ทำอย่างไร

นก-บิน	ไฟ-ดับ	เด็ก-ร้อง	แมว-ข่วน
มึง-ขาด	ยุง-กิน	วัน- গত	จักร-หมุน
น้ำ-ไหล	ปลา-ว่าย	เต่า-ไต่	แพ-แตก
คลื่น-ซัด	น้ำ-เซาะ	ตลิง-พัง	ถม-กระพือ
ไม้-โยก	ใบไม้-ร่วง	ลูกไม้-หล่น	คน-หอบ

บทที่ ๙

ให้หาคำกริยาอย่างไร ๆ

เติมลงข้างหลังคำชื่อให้มีความ

เสือ..... นก..... ถึง..... เด็ก..... ข้าง.....

ม้า..... วัว..... ควาย..... กระต่าย..... เพาะ..... หมู.....
 หมี..... กา..... ไก่..... กบ..... เขียด..... ปลา.....

บทที่ ๑๐

ให้ชี้คำกริยาในความต่อไปนี้ให้ถูกต้อง

เลื้อย นอน. คน นิ่ง. เรือ ล่ม. เต็ก กุ้ง.
 เรือเอียง. แฉวเตาะ. พายหัก. เกวียนเดิน. วัวล้ม.
 ควายขวิด. ต้นไม้หัก. ไฟดับ. หล่้างอก. นกจิก.
 ไก่ขัน. นกร้อง. เตือนตก. ต้วนขึ้น. กาบิน. ปลาผูก.

บทที่ ๑๑

ให้นักเรียนหาคำเชื่อมกับคำกริยา
 อย่างละ คำหนึ่ง ประสมกันให้มีความ

คำเชื่อม

นก กา เรือ คน ม้า หอย จวเข้า เต็ก
 งู ปลา ปู ปลิง วัว เพาะ แพ เรือขึ้น ไร่

ไก่อ่ ช้าง ควาย กวาง เสือ เนื้อ กระจ่าง

คำกริยา

นอน ว้าง นั่ง ไต่ เลื้อย คลาน ร้อง บิน
คาบ ล้ม เกาะ เดิน พัง ลอย จม ผุด กระโดด
ยืน เทียว ไป อยู่ กลัว หยุด

บทที่ ๑๒

คำกริยา บางคำ ต้องมี คำ ชี้ต่อ เข้า ข้าง ท้าย อีกคำหนึ่ง
จึงจะได้ความ เช่น ประโยค ต่อไปนี้ ให้นักเรียน สังเกตไว้
ปลาวาย—น้ำ. ถึงขึ้น—ต้นไม้. พรานยิง—เนื้อ.
คนทำ—นา. จันทา—สวน. ญวนทอด—แห.
ควายตี—แปลง. นกทำ—รัง. แพะเข้า—คอก.
กบตก—บ่อ. แม่งล่อ—ลูก. ยายเลี้ยง—หลาน.
เจ้าตี—เหล็ก. พรานมนไ้—ชิงช้า. ไก่อ่ฟัก—ไข่.
เขี่ยควาย—น้ำ. แร้งกาง—ปีก. เสือตก—เหว.

ชนิ ไต่—ไม้.

ถึงป็น—วัว.

เติกไล่—ควาย.

บทที่ ๑๓

ให้หาคำ ชื่อ เติมลง ข้าง หลัง คำ กริยา คำ หิ้ง ให้ ได้ ความ

ม้ากิน	นกติด	คนเปิด	เติกน่อง
กาคาบ	เสือตะครุบ	งูกลิ้น	ถึงขึ้น
ควายไถ	ตาเหลา	ยายหุง	บั้งไต่
ชะโมยลัก	เสมียนเขียน	ครูสอน	ศิษย์เรียน
ทหารยิง	ช้างแทง	แซกปลูก	จีนชุก
			พระเทศ

บทที่ ๑๔

ให้หาคำ กริยา เติมลง ใน ระหว่าง คำ ให้ ได้ ความ เป็น ประโยค

เนื้อ—เสือ. เสือ—เนื้อ. ปลา—เบ็ด. คน—มั่ง.

ยุง—คน. ครู—เติก. เติก—ครู. นาย—บ่าว. ม้า—รถ.

เรือ—น้ำ. พี่—น้อง. แม่—ลูก. ถึง—ปู. วัว—หญ้า.

คำคุณ

๘

ควาย—เกวียน. แมว—หนู. หนู—ผ้า. แหก—หมวก.
คน—ฟัน. จวเข้—คน. พราน—นก.

บทที่ ๑๕

คำซึ่ง อยู่กลาง บอกว่า ม้า อะไร วิ่ง นั้น เรียกว่า คำ “คุณ”
ให้นักเรียน สังเกตไว้

ม้า—วิ่ง. ม้า—ดำ—วิ่ง. ม้า—ขาว—วิ่ง. ม้า—
ผสม—วิ่ง. ม้า—ตี—วิ่ง. ม้า—เทศ—วิ่ง. ม้า—
ไทย—วิ่ง. ม้า—กะเรียน—วิ่ง. ม้า—แดง—วิ่ง.

บทที่ ๑๖

ให้หาคำคุณ เติมลงในที่ว่างให้ไ้ความ

ช้าง—ร้อง	ช้าง—ร้อง	ช้าง—ร้อง	ช้าง—ร้อง
ช้าง—ร้อง	ช้าง—ร้อง	ช้าง—ร้อง	ช้าง—ร้อง
ช้าง—ร้อง	ช้าง—ร้อง	ช้าง—ร้อง	ช้าง—ร้อง

ข้าง...ร้อง ข้าง...ร้อง ข้าง...ร้อง ข้าง...ร้อง

บทที่ ๑๗

ให้ชี้คำคุณในความเหล่านี้ให้ถูก

คน ตำ หวัวเราะ.	คน ชาว หวัวเราะ.	คน แก่นอน.
คน หน่มนอน.	คน ง่อย ศลน.	คน เกี้ยเดิน.
คน ค่อมนั่ง.	คน เก่ง เทียว.	คน ไร่ นอน.
คน ขลาควิ่ง.	คน โกง โกรธ.	คน ดี ชอบใจ

บทที่ ๑๘

ให้ชี้คำที่ผิดในความต่อไปนี้ และ เรียง เสียให้ถูก

คน หวัว เราะ ตำ. อ้วน ข้าง ร้อง. ม้า วิ่ง ชาว.
 วิ่ง เดิน ผอม. ควาย นอน ตู. ไก่ ชน แจ้. มด ไต่ แดง.
 ตำ แมว หมอบ. ถึง กระ โตด ผีอก. หญิง เทียว สาว.

แก่คนห้าม. เลื่อยลายง. สูงไม้หัก. หล่นมะพร้าวเห่า.
ขี้มด็กอ้วน. ร้อนน้ำเดือด. เตียบไก่ ชน. ผ่านชาวกระต่าย.

—*~*~*~*

บทที่ ๑๙

ให้ชี้คำคุณในความเหล้านี้ให้ถูก
ม้าอ้วนเตะม้าผอม. วัวดำชนวัวแดง. คนสูงอ้มคน
เตี้ย. ช้างดำกินหญ้าอ่อน. แหกผอมชวยกล้วยติบ.
ไก่เขียวจิกไก่เหลือง. หญิงรุ่นอายุชายหนุ่ม. คน
ฉลาดใช้คนโง่. ขลุ่ยยาวมีเสียงเพราะ. พันหูกเคียว
หมากแข็ง. คนจนเกรงคนมี. ครูดีทีศิษย์ชั่ว.
น้ำหอมใส่ขวดเขียว. เด็กชนพายเรือเร็ว. คนฉลาดตี
คนฉลาด. คนอ้วนชี้ม้าผอม.

—*~*~*~*

บทที่ ๒๐

ให้นักเรียนหาคำคุณเดิมลงในที่ว่างให้ได้ความ
นก.....จิกนก..... . ควาย.....กินข้าว..... . วัว.....หนีวัว..... .

ครู.....ติศิษย์..... ถึง.....ไต่ถึง..... งู.....วัดไก่อ..... แมว.....
 กัดหนู..... จิน.....ทำโรง..... นาย.....ปลุกบ่าว..... เต็ก.....
 ชั่งว่าว..... แหก.....งูม้..... ยาย.....หุงเข้า..... คน.....
 ไล่..... หึง.....ทางร่ม..... แพะ.....ชีวิตเกาะ..... เสือ.....
 กินคน..... กา.....เข้าวัง..... ไก่อ.....จิกไก่อ.....

บทที่ ๒๑

ให้ประสมคำทั้ง ๓ พวกนี้เข้าให้ไ้ประโยคมีความต่าง ๆ กัน
 ยิ่งประสมไ้มากยิ่งดี

คำชื่อ	คำกริยา	คำคุณ
ช้าง	ไล่	อ้วน
นก	บิน	เต็ก
ควาย	ชีวิต	ดู
แม่น้ำ	เดิน	ตัวผู้

คำวิเศษ

๑๖๓

คำชื่อ	คำกริยา	คำคุณ
คน	นั่ง	แก่
มด	ไต่	ดำ
ม้า	วิ่ง	เทศ
ไก่	ขัน	เหลือง
หญิง	อาย	สาว
แมว	กระโดด	ขาว

บทที่ ๒๒

คำชนิดหนึ่งสำหรับช่วยคำกริยาให้รู้ว่าแปลกกันอย่างไร
คำพวกนี้เรียกว่า “วิเศษ” อยู่หลังคำกริยา พงสังเกตไว้

คนเดิน—เร็ว.	คนเดิน—ช้า.	คนเดิน—เชย.
คนเดิน—ตม.	คนเดิน—ล้าย.	คนเดิน—เรียบ.
คนเดิน—เบา.	คนเดิน—เซ.	คนเดิน—หนัก.
เต็กนอน—ไว.	ช้างวิ่ง—ก้อง.	นกวิ่ง—เพว.
ช้างวิ่ง—ตึง.	ม้าวิ่ง—ปรี.	วัวเดิน—ไว.

ควายเดิน—เงื่อง. เรือแล่น—ฉิว. ลมพัด—แรง.

หมายเหตุ คำวิเศษนี้ไม่เฉพาะแต่ช่วยแต่งกริยาอย่างเดียว
บางที่ช่วยแต่งคำคุณก็ได้ เช่น “เด็กอ้วน ผิก” “ช้าง สูง มาก” เป็นต้น
หรือช่วยแต่งคำวิเศษด้วยก็ได้ เช่น “ม้าวิ่งเร็วมาก”
“นายมาทำดีแท้ ๆ” เป็นต้น ให้อาจารย์ชี้แจงให้นักเรียนเข้าใจ
ให้แจ่มแจ้ง

บทที่ ๒๓

ให้ชี้คำวิเศษในความต่อไปนี้ ให้ถูก

คน นั่ง และ. คน พูด ขำ. เด็ก พูด ชัด. คน พูด มาก.
คน พูด เพาะ. ไก่ นอน นิ่ง. ม้าวิ่งเร็วมาก. ลมพัดฉิว.
คนหลับง่าย. คนก้าวยาว. ม้าวิ่งเรียบ. คน พูด ถูก.
คน พูด ผิด. น้ำไหลเชี่ยว. นายขำ อ้วน จริง. น้ำ ขุ่น เต็ม.
ม้า เดิน น้อย. คน ร้อง อึ้ง. คน นอน ร้าย. คน เดิน แข็ง.
ม้าวิ่งแข็ง นัก. ว่าว คว่ำ คล่อง. ลมพัด กล้า จัด.

บทที่ ๒๔

ให้หาคำวิเศษ เติมลงในที่ว่างให้ได้ความ

ม้าวิ่ง..... ข้างร้อง..... ควายนอน..... คนนั่ง.....
 ถึงกระโดด..... เด็กเดิน..... ไก่ขัน..... ทวันส่อง.....
 นกบิน..... น้ำไหล..... ฝนตก..... เสือผอม..... เต่าคาน.....
 ไฟเผา..... คนก้าว..... ลมพัด..... ภูเขาใหญ่.....

บทที่ ๒๕

ให้บอกว่าคำในที่ว่าง ต่อ ลงไปนี้ขาดคำชนิดใด

และ หาคำ เติมลงให้ ได้ ความด้วย

ม้า.....กิน.....อ่อน.ขาว.....เร็ว.ดำ.....ช้า.
กลั.....ก่อน.ชลาด.....หนี.แซก.....ขาย.....ดิบ.
 แมว.....กิน.....แห้ง.เสือ.....กัด.....เป็น.ข้าง.....แจ็ก.....,
ผอม.....ไว.เขี้ยวกัด.....สูง.ควาย.....ได้.....อ้วน.
 แพะ.....ขวิด.....เล็ก.เด็ก.....ร้อง.คน.....สู้.....หน่ม.

บทที่ ๒๖

ให้เรียงคำในประโยคต่อไปนี้เสียให้ได้ความ และ บอก

ให้รู้ว่า ประโยคเหล่านี้มีผลอย่างไร

โตเสือกักตเล็กเนื้อ. แจ้กูไก่ไก่ตี. เรือคนใหญ่
หนุ่มพาย. ตำฉ้วนควายคนชวิต. แดงตำว้าววได้.
ตำถึงต้นไม้ขึ้น. งูเต็กเขี้ยวชนกัก. พลายพังช้าง
ช้างแทง. ชาวม้าแขกขับตำ. แก่หญิงเรียกเถ้าชาย.
นกวังน้อยใหญ่ทำ. แก่ยายหุงเปียกเข้า. เหลืองไก่
ตีเขี้ยวไก่. เต็กเต็กฉลาตโง่ชนะ. ชั่วตีคนคนตี.
เทศ่อ่อนม้าหญ้ากิน. เกะแพะใหญ่เล็กชนะ.

บทที่ ๒๗

ประโยคต่อไปนี้ ความผิดและขาดคำ อยู่ด้วย

ให้แก้และเติมคำลงให้ถูก

ตีคูไก่ไก่. กินย่างตำแมวๆ. ชายตีบทำแขก.
ฉ้วนตุช้างเสือ. นกทำเล็กใหญ่. ตีตแดงม้าขาว.

ประสมคำเข้ารูปประโยค

๑๗

ไล่วัวดำวัว. ขวิด แก่ตุควาย. ที่ตื้อที่ครู. กัด
หน่อมโตเสื่อ. ถึงกินสุกเผือก. วัวชนเต็กพาย. ไข่
เล็กใหญ่คน. ผ่าสดแก่ตาหมาก. กินหวานตีเต็ก.
ข่มเต็กโง่เต็ก. ขาวดำกัดถึง. มากใหญ่เรือนคน.
มีน้อยเมืองเล็ก. เล็กงูนก. ควาย ขวิดดำแก่.

บทที่ ๒๔

ให้ประสมคำข้างใต้ให้เข้ากันให้ได้ความเช่นประโยค

ยังประสมได้มากประโยคยิ่งดี

ชื่อ	กริยา	คุณ	วิเศษ
ข้าง	กิน	ดี	ๆ
ม้า	ตี	เหลือง	แรง
วัว	ขวิด	ขาว	ช้า
ควาย	นอน	ผอม	ตรง
เบ็ด	เดิน	ลาย	เร็ว

<u>ชื่อ</u>	<u>กริยา</u>	<u>คุณ</u>	<u>วิเศษ</u>
ไก่อ	บิน	เชียว	ต่ำ
แมว	วิ่ง	ขาว	ไกล
คน	อยู่	หนุ่ม	ใกล้
เด็ก	ยืน	น้อย	นั่ง
ลิง	กระโดด	เผือก	สูง
ตา	นั่ง	เถา	แฉะ
ยาย	พูด	แก่	มาก

บทที่ ๒๙

ให้กระจายคำที่มีใบแบบนี้ ออกเป็นหมวด ๆ ให้ถูก ตามชนิดของคำ
ข้าง อ้วน กิน หน้ําจุ. เด็ก หน้ําไ้แม่จี. ลิง ต้า
กั้เด็กติด. แหกอ้วนชายของดี. เสือโตจับเนื้อแน่น.
แมวขาวตะครุ่บหนูเร็ว ข้างเผือกแทงคนเข้า. คนลอมวิ่ง
ที่้อ. ควายตุ้ชีวิตเด็กชน. ม้าเล็กลากรถป้อ. จ้วแดง

ชอบกินหญ้า. คนแก่เดินย่องแย่ง. นกเล็กบินลึบ ๆ.
เต็ก ๆ จิ้งจอก. ผู้ใหญ่เดินเนิบ ๆ.

บทที่ ๓๐

ให้สังเกตคำที่ต้องใช้อีก ชนิดหนึ่ง เรียกว่า “คำต่อ”
กัณฑ์ อย่าง ต่อไปนี้

ไต่—ก้าว

คนนอน—มั่ง

แจะ—ไป—ไม่ไป

เต็กนั่ง—ห้อง

น้ำขึ้น—ลมลง

แมวอยู่—เรือน

เข้าแพง—ฝนแล้ง

ม้าวิ่ง—สะพาน

คนเจ็บ—ตาย

ไต่—และ—ก้าว

คนนอน—ใน—มั่ง

แจะ—ไป—หรือ—ไม่ไป

เต็กนั่ง—นอก—ห้อง

น้ำขึ้น—แต่—ลมลง

แมวอยู่—บน—เรือน

เข้าแพง—เพราะ—ฝนแล้ง

ม้าวิ่ง—บน—สะพาน

คนเจ็บ—จึง—ตาย

ปลา ผุด—ผิ้ง

นายแดงไป—นายดำ

หมา กระโดด—รีว

หมา นอน—บนไต้

บ้า แก มา—สวน

ปลา ผุด—ริม—ผิ้ง

นายแดงไป—กับ—นายดำ

หมา กระโดด—ข้าม—รีว

หมา นอน—ใต้—บนไต้

บ้า แก มา—จาก—สวน

บท ที่ ๓๑

ให้ชี้คำ ท่อใน ประโยค ต่อลงไปนี้ให้ถูก

ปลาว่ายใต้น้ำ. เขาไปแต่เรา มา. ไก่ ชน นอก สุ่ม
 เพื่อนมา เรา จึงไป. วัว วัว ข้าง บ้าน. เจ้า จะ อยู่
 หรือ จะไป แมว นอน ใต้ เติง. ควาย ต. ถึง กระนั้น
 เขายังจับได้. พระ สวด หน้า โบสถ์. ตู้น ขึ้น จึง สว่าง.
 ยุงบินรอบ มัง. ไฟ ตับ เสียด ก็ มีต. บ่าว มา แต่ บ้าน.
 เจ้า มา กับ ใคร คน เดิน ตาม ถนน. ถึง ว่า มี ก็ ไม่ ให้.
 เนื้อ หนิ พัน เสือ. เข้า ใหม่ ทั้ง ปลา มัน. พี่ ไป ด้วย หรือ
 นาย พุด เล่น, แต่ บ่าว ตกใจ. หอย เกาะ อยู่ ข้าง หลัก.

หนูวิ่ง เพราะ แมวไล่. เขา พุด โดยดี. ถ้าจะอยู่ก็ อย่าชน.
เสือ คลาน ลอด รั้ว. นก บิน มา ทางไหน ใครมากับเจ้า

~~~~~*~*~*~~~~~
บทที่ ๓๒

ให้หาคำ เติมลงในที่ว่างให้ ได้ความ

ม้า วิ่ง—ท่อง. แดด ร้อน—เรา หนาว. กาบิน—น้ำ.
น้ำแห้ง—ฝนแล้ง. เด็กเดิน—เรือน. ทั้งการ—เกิดผิด.
นกนอน—ต้นไม้. บ่าว ดี นาย—รัก. เรือ ล่ม—ทะเล.
เจ้าจะเรียน—ไม่เรียน. แพะกระโดด—คู. หนูเอ๋ยมา—ใคร
เท่ากลาน—หาด. ทำดีทำน—ชม. กบร้องอยู่—หนอง.
แม่เลี้ยง—ลูกนอน. ไก่ขัน—บ้าน. หายเนื้อ มา—ป่า.

~~~~~*~*~*~~~~~
บทที่ ๓๓

ให้ชี้ ชนิด คำ ที่ขาด ตรงที่ว่าง และ หาคำ เติม ลงให้ ได้ความ
.....บิน.....รั้วแต่ หนู.....ลอด รั้ว.วิ่ง.....คอก เพราะ คน.....จับ.
หาก ว่า.....ว่ายขึ้นมาถึง.....ได้.เดินนอก.....แต่ตัว.....ใน.....
ถ้าไม่.....เขาคงไม่.....ปลา อยู่.....น้ำ ถึงกระนั้น.....ยัง.....ได้.

—บิน—อากาศยังไม่ พ้น—กิน. เมีย ทำ—บ้าน—ผู้
ไปราชการ. เสือมันเคย—เนื้อ เนื้อ—กลัว—เจ้าเก็บ—
แล้ว, หรือ ทั้งไว้—เรือน พี่เจ้ามา—ใครหรือ—คนเดียว
เจ้า มา เสีย นี้—อยู่ บ้าน กับ— นังร้อง—คิดถึง—
ท่านเรียก—จะไป— ชั่ววาน—จูง—น้อง—

—***—

บทที่ ๓๔

ได้แยกคำในประโยค ต่อลงไปนี้ ออกให้เป็นพวก ๆ ตามชนิด ของคำ
มาชาว วัง ข้า แต่ ม้าดำ วัง เร็ว. คน เดิน กรำ แตะ มา
กลางทุ่ง. เสียง ข้าง ร้อง ดัง กว่า คน พด. คน แก่นัง
และ อยู่ ใน เรือน. กาดำ บิน ข้าม รั้ว ไป กับ นก. คน ยิง ปืน
หมา ยนก, แต่ ไป ถูก แพะ. นก ตัว นั้น บิน ไม่ สูง, เพราะ
ปีก สั้น. จร เชื้อ ชื่น ฮุบ ปลา อยู่ ริม คลอง. เห็น ชนิ
ร้อง บน เขา หรือ ไม่ ถึง ขาว กระ โต ได้ สูง จริง ๆ.
แขก ลอม เดิน เหว ไป โคน บัน ไต ล้ม. ตา กับ ยาย ตั้ง บ้าน
อยู่ บน เกาะ กลาง น้ำ. ภูเขา ทอง แดง สูง ต้น. ไป ให้
พระ ที่ วัด นี้ หรือ มอน ลาน น้ำ, ลูก ชื่น เกิด.

—***—

บทที่ ๓๕

ให้เก็บคำ ทามพวก ท่องลงไปให้ เรียง กัน เป็นประโยคให้ได้ความ

คำ ชื่อ	คำคุณ	คำกริยา	คำวิเศษ	คำต่อ
นก	ที	กิน	เร็ว	แก่
หญ้า	อ่อน	เลี้ยง	กัน	ใน
เข้า	สก	ที	ที	แก่
ข้าง	เด็ก	จับ	เรียบ	ถ้า
คน	สง	ได้	จำ	กับ
เรือ	เผือก	นอน	ไกล	ซึ่ง
บ้าน	ใหญ่	บิน	แน่น	เพราะ
ต้นไม้	ดำ	เกาะ	น้อย	ก็
เด็ก	มาก	พูด	ช้า	จึง
ระฆัง	สี	เดิน	มาก	ตาม
แมว	ขาว	มี	ปรี	จาก
ไก่	ต่าง	หนี	ถี่	พัน
ปลา	นี้	วิ่ง	ค่อย	บน

บทที่ ๓๖

นัก เรียน ง สัง เกศ คำ ชนิด ๑ เรียกว่า คำ “ออกเสียง”
 เพราะใช้เขียนแทน เสียง สัตว์ที่ร้อง หรือ เสียง อะไร ที่ทั้ง ต่าง ๆ
 และ เสียง คน ที่เขียน เสียง ประหลาด สดๆ ตกใจ

ประโยค เหล่านี้ไม่
 รู้ว่า เสียง อย่างไร }

นก ร้อง—

หมาเห่า—

ตี ระฆังดัง—

—ฉันลืมไป

เด็ก ร้องไห้—

—ข้าเจ็บ นก

ประโยค เหล่านี้มีคำ
 ออก เสียง ให้รู้ด้วย }

นก ร้อง—เจ๊บบ

หมาเห่า—ฮก

ตีระฆังดัง—ห่าง

โอ—ฉันลืมไป

เด็กร้องไห้—โฮ

อ๊อ—ข้าเจ็บนกก

บทที่ ๓๗

ให้ชื่อคำ ออกเสียงในประโยค เหล่านี้ให้ได้ถูก

เสียง ระวัง ตั้ง แห่ง ๆ ที่วัดไหน ใคร ที่ หมา
เสียงไม้ ขวับ หมาร้อง เอ็ง เอ้! นี่ใคร มาเอาผ้า ของ
เราไป แม่! ตัว อะไรใหญ่ สมนัก คณาน มา นี่ พ้า
ร้อง ตั้ง เบี่ยง นำ กลัว ฝน จะ ตก. ชะชะ! นึกว่า จะ ไป
แล้ว ตีมี ที่ เตียว. เสือ มัน ร้อง โหวก บื้อ อยู่ในป่า.
เต็ก พุด ตั้ง อ้อ แอ่นา เอ็นดู. โอ๊ย! อยู่ ๆ มา ที่ หลัง
ฉัน ตั้ง บับ. เต็ก เหวย ไปไหน หวามา ทาง นี้.

บทที่ ๓๘

นัก เรียบน จง สังเกต คำอีกชนิด ๑ เรียกว่า คำ “แทนชื่อ” เพราะ
ใช้สำหรับ แทน ชื่อคน หรือ สัตว์ และ สิ่งอื่นใด เมื่อเรา จะ ไม่
ออก ชื่อ จึง ใช้คำ แทน ชื่อ กัง ทัว อย่าง ท่อไปนี้

ประโยคนี้ใช้คำชื่อ

นายแดง—จะไป

นายดำ—จะไป ด้วยหรือ

นายแดง—ไปหา—นายมี

หมวก—ของ—นายแดง

เสื้อ—ของ—นายดำ

ร่ม—ของ—นายมี

เอาแดง กวาทให้—หนู—กิน

ประโยคนี้ใช้คำแทนชื่อ

ฉัน—จะไป

ท่าน—จะไป ด้วยหรือ

ฉัน—ไปหา—เขา

นี่—ของ—ฉัน

นั่น—ของ—ท่าน

โน้น—ของ—เขา

เอาแดง กวาทให้—มัน—กิน

บทที่ ๓๙

ให้ชี้คำแทนชื่อในประโยค เหล่านี้ได้ถูก

ท่านกินข้าว แล้ว หรือยัง ใครใช้เจ้ามาทำไม

ที่นี่ ฉันจะไปเที่ยว กับพี่ฉัน สัก ประเดี๋ยว. อะไรรู้

ในคืนนี้ กระผมมาหาได้เจ้า ซอรับ. ท่านทั้ง ปวง

ไปไหนมา กัน บัดนี้ ข้าพเจ้าได้ รับ จาก ทนาย ของ

คำแทนชื่อ

๓๗

ท่านวานนี้แล้ว.

มันใหญ่สนิท.

นายแดงไปจับได้ถึงตัวหนึ่งตัว

มันกัดเขา มือเขาแทบจะขาด.

—*~*~*

บทที่ ๔๐

ให้หาคำแทนชื่อเดิมลงในที่ว่างให้ประโยคต่อไปนี้ได้มีความ

—จะไป เขาหมวกมอบให้—ไปเด็ก. นั่น—มา

พูดกันอยู่กัน— เทียน—ทำ—อยู่ —อย่าชน

ไปหนาหนา—จะกัดเขา. สมบัติของ—อยู่ที่— เมื่อ

วานนี้—ไปหา—หรือไม่. มีอะไร อยากจะพบ—สัก

หน่อย. คุณนี่—นึกกับ—ว่าจะไปเที่ยวที่—

—*~*~*

บทที่ ๔๑

ให้เลือกคำเหล่านี้เรียงกันให้มีความต่าง ๆ

คน ม้า หูย่า เสือ บ้าน เด็ก เจ้า

ลูกไม้ กิณ ร้อง ชื่อนอน มา มี ไป กิ่ง

พูด ที่ ใหญ่ ชาว มาก นี่ สี่ เล็ก สูง
 น้อย คำ ไกล ร้อย ทั้ง แรง เร็ว เพราะ ไม่
 ขำ ใกล้ แก่ ถึง จาก พัน ใน ของ สำหรับ
 ห้วย ตาม ถี่ หากว่า แท้ ก็ หรือ จึง
 กับ และ ทั้ง สะเท่ แอ้ง โอ เอ๊ะ บั๊บ ๆ
 อ้อ อื้อแน่ ใคร เขา ท่าน เจ้า เรา อะไร
 ไหน มัน ขำ เขาเถอะ ฮา จิ ไป

บทที่ ๔๒

ให้กักคำในประโยคต่าง ๆ ต่อลงไปให้ออกไว้เขียนพวก ๆ
 ให้ถูก ตามชนิดของคำ

นก อะไร มา จับ อยู่ บน หลัง คา ใคร ที่ ใกล้เคียง ร้อง
 ทั้ง เจียก ๆ ยุง กัด ขำ นึก ขำ จึง ทบ มัน. โอ!
 ท่าน ลืม เสีย แล้ว หรือ ที่ ฉัน สั่งไว้ แฮ ๆ ! เทียว
 นี่ นาย เจ้า อยู่ ที่ ไหน ใคร เดิน ออก มา นอก ประตู

เมื่อ ก ทุ เน่ ! แมว นิต เตียว มัน กระโดด ข้าม รั้ว
 พัน. ยง หรือ อะไร มา กัด ข้าง เจ็บจริง ๆ เสื่อ
 ตัว นี้ ของ ท่าน หรือ ของใคร ท่านไปหาเขามา หรือ
 ฉันทาน เล้า บ้าน น้อย.

บทที่ ๔๓

ให้หาคำ เติมลงในที่ว่างให้มีความเป็น เรื่อง กลอกกลิ้ง
 เมื่อ ปี ก่อน...ไป ทะเล...คลื่น ใหญ่ ...เห็น งู...มัน
 รั้ว...อยู่...รั้ว ...ชวน...ไป เทียวป่า...ท่าน...ไม่ไป
 เขา ว่า...สวน ของ...มี สัตว์...ต้นไม้...ต้น...บ้าน มี
 เย่า เรือน...และ ผู้คน...กว่า...อื่น. ฤดูนี้...เมือง...อา
 กาศ...น่า...ท่าน จะไป...หรือ ...ฝาก ชื่อ...สักอัน
 เกิด. เรา รู้...เสื่อ มัน...กิน คน...เรา ยัง...เห็น...เคย.
 นก...ๆ มัน ชอบ...ลูกไม้ที่...ป่า แม่! ลูก แก...
 นก...มา เป็น...ตัว. ความ...กิน...หมด ท่ง.

บทที่ ๔๔

คำต่าง ๆ เรียงกันไว้ความอย่างหนึ่ง
เรียกว่า ประโยคหนึ่ง ความพูดต่าง ๆ ต่อลงไปนี้
เป็น ทอณละ ประโยคหนึ่ง ทั้ง นี้ นักเรียน จะ สังเกตได้

๑ เสือนอน

๒ ความวิ่ง

๓ งูเลื้อย

๔ ไฟดับ

๕ เรือล่ม

๖ เสือไล่เนื้อ

๗ ความกิน หญ้า

๘ งูรัด กบ

๙ ไฟไหม้ เรือน

๑๐ เรือโชน ทิ้ง

บทที่ ๔๕

ประโยคความต่าง ๆ ช่างปนกัน

แยกออก เป็น ๒ ส่วน คือ คำขึ้นส่วน ๑ กับ คำกริยา ส่วน ๑
บ้าง แยก ออก เป็น ๓ ส่วน คือ คำขึ้นส่วน ๑ คำกริยา
ส่วน ๑ กับ คำขึ้นอีก ส่วน ๑ บ้าง ทั้ง จะ แยก ได้ เห็น เป็น
ตัวอย่าง ต่อไปนี้ นักเรียน จะ สังเกตได้

ฝึกหัดแยกประโยค

๓๑

คำชี้แจง	คำกริยา	คำชี้แจง	กริยา	คำชี้แจง
๑ เสือ—	นอน	๖ เสือ—	ได้—	เนื้อ
๒ ควาย—	วิ่ง	๗ ควาย—	กิน—	หญ้า
๓ งู—	เลื้อย	๘ งู—	รีด—	นม
๔ ไฟ—	ดับ	๙ ไฟ—	ไหม้—	เรือน
๕ เรือ—	ล่ม	๑๐ เรือ—	โตน—	คลัง

บทที่ ๔๖

ให้แยกคำในประโยค ต่อลง ไปมี ออก เป็น ส่วน ๆ ให้ดูว่า
 ประโยคไหนแยก เป็น ๒ ส่วน ประโยคไหนแยก เป็น ๓ ส่วน
 เสือ วิ่ง. เสือ กิน ควาย. งู เลื้อย. ดิน กัด เถี.
 คน ชี ม้า. ควาย นอน. เถี กิน ข้าว. ช้าง ไล่ คน.
 คนเดิน. นก ร้อง. ม้า กัด กระดาษ. นกบิน.
 ช้างแท่งเหล็ก. ม้าเคาะเบาะ. ทหาร ถือ ปืน. วัว
 หมอบ. แพะนอน. แขนงเลี้ยงวัว. กระรอก ไต่ไม้.

บทที่ ๔๗

คำถามสำหรับให้ตอบให้ถูกในประโยคว่า คนนอน

๑ ถามว่า อะไร นอน

ก็ คง ต้อง ตอบว่า คน

๒ ถามว่า คน ทำ อะไร

ก็ คง ตอบว่า นอน.

ใน ประโยค ว่า ควาย กิน เข้า

๑	อะไร	กิน	เข้า	๔	เข้า	ถูก	ควาย	ทำ
	(ควาย)							อย่างไร (กิน)
๒	ควาย	ทำ	อะไร	๕	เข้า	ถูก	อะไร	กิน
	แก่	เข้า	(กิน)				(ควาย)	
๓	ควาย	กิน	อะไร	๖	อะไร	ที่	ควาย	กิน
	(เข้า)						(เข้า)	

ใน ประโยค ว่า

ไฟไหม้ เรือน

๑ อะไรไหม้ เรือน
(ไฟ)

๒ ไฟ ทำ อะไร แก่
เรือน (ไหม้)

๓ ไฟไหม้ อะไร
(เรือน)

๔ เรือน ถูกไฟ ทำ อย่าง
ไร (ไหม้)

๕ เรือน ถูก อะไรไหม้
(ไฟ)

๖ อะไร ที่ไฟไหม้
(เรือน)

บทที่ ๔๘

อาจารย์ถามประโยคต่อไปนี้

ให้นักเรียนตอบในทำนองเดียวกัน

ปูหนิมถึง. ถึงทูปปู. คน ชี ควาย. เด็กเลี้ยงแกะ.
แพะ กิน หญ้า. จิว ชน คน. คน ตี จิว. แมว หมอบ.
น้ำท่วม ตลิ่ง. เสือ กัด กวาง. กระรอก กัด เต็ก. ปลิง

๓๔

แบบเวียนเวียนเล่น ๓

เกาะ ควาย. งูเลื้อย. คนพายเรือ. กวางหนีเสือ.

—*~*~*

บทที่ ๔๙

ประโยค ๒ ส่วน มีคำชื่อผู้ทำส่วน ๑ กับคำ
 กริยาส่วน ๑ ประโยค ๓ ส่วน มีคำชื่อผู้ทำส่วน ๑
 คำกริยาส่วน ๑ กับคำชื่อผู้ถูกทำส่วน ๑ นักเวียน
 วงสังเกตตัวอย่างต่อไปนี้

ประโยค ๒ ส่วน		ประโยค ๓ ส่วน		
ผู้ทำ	กริยา	ผู้ทำ	กริยา	ผู้ถูก
เต่า	กลาน	เต็ก	จับ	ไก่
ไฟ	ดับ	กา	จิก	ปู
นก	บิน	ลิง	กัด	ลูกไม้
ไม้	ล้ม	คน	เลี้ยง	แกะ
เต็ก	ร้องไห้	นาย	ซื้อ	เกวียน

—*~*~*

บทที่ ๕๐

ให้ชี้คำในประโยคต่อไปนี้ให้ถูก

ว่าคำไหนเป็นคำ

ผู้ทำ กริยา ผู้ถูก

๓๕

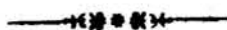
คำไทยเป็นกริยา และ คำไทย เป็นผู้ถูก (ถ้าชี้ไม้ปัก หรือชี้ผิด) อา ทารย์ก็ควร จะ ตาม สอข อย่างไหนบทที่ ๔๗ นั้น)
หนู ตี ต กับ. นก พัก ไข่. เต็ก ไต่ ไก่อ. เจ็ก
เลี้ยง หมู. พราน ยิง เนื้อ. เนื้อ หิน พราน. เขี้ยว
จิก ปลา. กา โฉบ กุ้ง. หมา กัด ไก่อ. นก ร้อง.
ยุง กัด คน. แดก ฉ่ำ แทะ. ช้าง แทะ เจ็ก. เจ็ก
หนี ช้าง. แมว กิน ปลา. เต่า ผุด. เต็ก รุง
จัว. แม่ เลี้ยง ลูก. บ้า รัก หลาน. ไฟไหม้ บ้าน.
น้ำท่วม เกาะ. นก เข้า รัง. คน สวมเสื้อ.

บทที่ ๕๑

ให้แยกคำในประโยคต่อไปนี้

ออก ตามที่เห็นผู้ทำ กริยา และ เห็นผู้ถูก ให้ถูก
หมี กิน ผึ้ง. กระ ต่าย ตี ต แร้ว. ตัก แทะ กิน ตับ.
นก ยาง จิก ปลิง. ถึง ปลิด ตูกลไม้. ม้า เทะ เจ็ก.
ยาย ปัง ปลา. ตา หุง เข้า หมอ ไต่ ช้าง. กวาง

กิน หญ้า. เด็กไล่ กระรอก. คน ถือ ชาม. งู รัศ
 ไม้. ปลา ชุบ เบ็ด. แมลง วัน ทอม คน. จิ้ง จก
 เกาะ ฝา. เด็ก ทูบ กบ. ลาว แทะ ปลาไหล.
 ไม้ กิน เข้า. ตาสา เลี้ยง ห่าน. เบ็ด ใช้ ปัก.

บทที่ ๕๒

คำ กริยา ขาง อย่าง เป็น กริยา ค้น ไม่ ต้อง มี ชื่อ ผู้ ถูก
 ก็ได้ ความ แต่ กริยา ขาง คำ เป็น กริยา ต่อ ไม่มี ชื่อ ผู้ ถูก ต่อ ด้วย
 ไม่ได้ ความ เช่น ทั่ว อย่าง ต่อ ไป นี้ นัก เรียบ จง สังเกต ไว้

คำ กริยา ค้น

นอน	ว่า	คนนอน	ได้ ความ
วิ่ง	..	แพะ วิ่ง	..
หวัด	..	เด็กหวัด	..
ล้ม	..	เรือ ล้ม	..
หัก	..	ไม้หัก	..

วัว กินหญ้า. ตมพัต. แพะ ชน แกะ. ฝนตก.
 นก ทำรัง. กาบิน. งู ไล่ย. แดก ขาขมม้า.
 คน หิ้ววาระ. ใบไม้ หั่น. หมาไล่คน. คนตีหมา.
 แม่นมดุก. บ้างสูงหลาน. ลูกสูงป้า. ย่าเรียกปู่.

บทที่ ๕๔

ให้ตรวรกุคำ กริยาในประโยค ต่อไปนี้ และชี้ให้
 ดูว่าเห็นเป็น กริยา คำไหน ไหน เป็น กริยา ต่อ ถ้า กริยา
 คำใดเป็นกริยาต่อ ให้หาคำผู้ถูกเติมลง ให้ได้ครบ.
 (นักเรียน จะใคร่รู้ว่า กริยา คำใด เป็นกริยา คำไหน, หรือ
 กริยา ต่อ พึงนึกดูในคำ กริยา ว่าทำใคร ถ้าเห็นว่า จะ
 ต้องทำใคร นั่น เป็น กริยา ต่อ เหมือนเช่น ประโยค ว่า
 “เสือ กัด เนื้อ” ถ้าลองนึกที กริยา กัด ดูว่า กัดใคร
 ก็ จะ เห็นได้ว่าต้อง กัด เนื้อ หรือ อะไร ๆ ถ้าหาก ว่านึก ตามคำ
 กริยา ว่า ทำใคร เช่นนั้น, ไม่เห็นความว่า ต้อง ทำใคร กริยา
 นั่น เป็น กริยา ต่อ. เหมือนเช่น ประโยค ว่า “คนนอน”
 ถ้า นึก ตาม กริยา นอน ว่า นอนใคร เช่นนี้, ถ้าไม่ ได้ความ)

แยกส่วนผู้ทำ กริยา ผู้ถูก

๓๘

คน นอน ควาย หมอบ พรวน ยิง เต็ก ช่าน
ปลิง เกาะ ปลา ผูก แมว จับ นก ร้อง คน กิน
แม่ ชும் จัว หนี คน หัก ปลิง เกาะ บ้า รุง ไม้ หัก
ตา เหลา ยุง กัด กุ้ง ไต่ยง คน ตี ดึง เติน

—*—*—

บทที่ ๕๕

บรรดาประโยคแบ่งเป็น ๒ ส่วน คือ มีผู้ทำกับ กริยา
หรือแบ่งเป็น ๓ ส่วน คือ มีผู้ทำ กริยา และ ผู้ถูก ด้วย ดังว่า มา
แล้วข้างท้าย ถึง มีคำคุณศัพท์ ประกอบ ชื่อ หรือ คำวิเศษ
สกรรม ประกอบกริยา ประกอบชื่อ ก็ จะต้อง แบ่งไว้ ในส่วน ชื่อ
ประกอบ กริยา ก็ ต้อง แบ่งไว้ ใน ส่วน กริยา เช่น ตัวอย่าง ต่อไปนี้
ก็ถว้บทนี้ จง สังเกตไว้

ประโยค ๒ ส่วน

<u>ประ โยค</u>	<u>ผู้ ทำ</u>	<u>กริยา</u>
เสือ นอน	เสือ	นอน
เสือ ช้วน นอน	เสือน้วน	นอน

เสือ นอนหลับ	เสือ	นอนหลับ
เสือ อ้วน นอน หลับ	เสืออ้วน	นอนหลับ
เสือ อ้วน สนิท	เสือ อ้วน สนิท	นอน หลับ สนิท
นอน หลับ สนิท		
เสือ แก่ อ้วน สนิท	} เสือ แก่
อ้วน สนิท }	} นอน หลับ
สนิท จริงๆ }
นอน หลับ		
สนิท จริงๆ		

ประโยค ๓ ส่วน

ประโยค	ผู้ทำ	กริยา	ผู้ถูก
ลิง กิน ลูกไม้	ลิง	กิน	ลูกไม้
ลิง ทะ โมน }	ลิง ทะ โมน	กิน	ลูกไม้
กิน ลูกไม้ }			
ลิง ทะ โมน }	ลิง ทะ โมน	กำลังกิน	ลูกไม้ดิบ
กำลังกิน }			
ลูกไม้ดิบ }			

แยกส่วนผู้ทำ กริยา ผู้ถูก				๔๑
ประโยค	ผู้ทำ	กริยา	ผู้ถูก	
ถึง ทะ โมน
ห้า ตัว กำตั้ง
กิน ลูกไม้
ติบ พวงใหญ่	ถึง ทะ โมน
ห้า ตัว	กำตั้ง กิน	ลูกไม้ ติบ
พวงใหญ่	

บทที่ ๕๖

ได้แบ่ง ประโยค ท่อไป นี้ ออก เป็น ๒ ส่วน ให้ถูก

นก ยาง คอขาว ตัวเดียว เดิน กว่องๆ. เต็ก ช้วน
 จำ ม่า หั่วว เวาะ ก้ากๆ. ถึง เฉือก ตัวใหญ่ วัง เหยาๆ.
 นก สาย ทั้ง ผุ่งใหญ่ บิน ผ่านไป ติบๆ. คน แก่ คร่ำ
 คร่ำ เดิน ย่องแย่ง. งู สาย เขียวๆ เหลืองๆ เลื้อย ปราดๆ.
 เสือดำ ตัว ตุ้ คำ ราม อยู่ไฮกๆ. ข้าง เฉือก เขก ตัว
 นั้น เดิน ไม่ สู้ จะเร็ว. เรือ ลำใหญ่ นั้น แล่น เร็ว ดี แท้ๆ.

บทที่ ๕๗

ได้แบ่ง ประโยค ท่อไป นี้ ออก เป็น ๓ ส่วน ให้ถูก

ถึง ทะ โมน ตัว ใหญ่ เห็น ลูก ไม้ ติบ หลาย พวง.

ถึง ทะ โนน ๕ ตัว เขย่ากันไม้ใหญ่. ถึง ทะ โนน ๕ ตัว
 ปลิดลูกไม้ดิบทั้ง ๕ พวง. หมู ป่า ตำ มีด ที่ด ขวิด
 หมู บ้าน สิบ ห้า ตัว แพะ ตำ หลายสิบ ตัว ช่วยกัน
 ขน แพะ ต่าง ทั้ง ผู้ง. หมา ฝรั่ง ตัวใหญ่ ห้า ตัว รุม กัน
 กัด แมว หาย ตัว เทียว. พราน สอง คน ตก ปลา
 เล็ก ๆ ได้ เป็น กอง.

บทที่ ๕๘

ในประโยคหนึ่งถึง จะ มีคำ ประโยค มาก และ จะ มากคำ
 เท่าใด ถ้าแบ่ง เป็น ๒ ส่วน หรือ ๓ ส่วน ตาม ชนิด ของ
 ประโยค ได้ แล้ว ลด คำ ประโยค เสีย ก็ จะ คง แต่ คำ ชื่อ ผู้ทำ
 คำ กริยา หรือ คำ ชื่อ ผู้ ถูก ทำ แต่ อย่าง ละ คำ เช่น ตัวอย่าง ความ
 รัก เรียบเรียง สิ่งเกิด ประโยค ต่อ ลง ไป นี้ จะ ลด คำ ประโยค ลง
 เหลือ แต่ ใจ ความ ให้ เห็น เช่น ตัวอย่าง

ประโยคที่ ๓ ตามี ชื่อนา หมา เป นอน หัดบิน ตามี โดรว ๆ

ประโยคที่ ๒ ช้าง หลาย งา จน กำ ลัง ได้ คน หมู ใหญ่

ข้อ ส่วนผู้ทำ กริยา ผู้ถูก

๔๓

แบ่ง ประโยค แยก ออก เป็น ส่วนๆ

	<u>ผู้ทำ</u>	<u>กริยา</u>	<u>ผู้ถูก</u>
ประโยคที่ ๑	ตา มี ชีเมกา
หย่า เป	นอนหลับ
กระวนกระวาย }	—
ประโยคที่ ๒	ข้างพลาญ
งานจน	กำลังได้	คนหนุ่ม
ใหญ่

ตกเหลือแต่ ใจความ

	<u>ผู้ทำ</u>	<u>กริยา</u>	<u>ผู้ถูก</u>
ประโยคที่ ๑	ตา มี	นอน	—
ประโยคที่ ๒	ข้าง	ได้	คน

ใจความนี้ จะ ตก อีก ไม่ ได้

เพราะ ตก คำใด ออก

ก็ไม่เป็น ประโยค เพราะ อ่าน ไม่ ได้ ใจความ

บทที่ ๕๙

ให้ลอค ประโยคเหล่านี้ ออก ให้เหลือแต่ใจความ

นก เด็ก ๆ ทั้ง ผู่งบิน ร่อนไป ร่อน มา. เด็ก เด็ก ๆ
พา กัน เก็บได้ หอย ต่าง ๆ เป็น อัน มาก. คน แก่
งก ังน พุด อยู่ ข้าง ซ้ำ เสีย จริง ๆ. คน ชาว เชน
เก็บ มะม่วง ดิบ ลูก ใหญ่ ห้า พวง. นก ตัว นิดเดียว
เท่า นี้ ร้อง เสียง ดัง เป็น นก หนา. ควาย เสือก เปลี่ยว
กำลัง กิน หญ้า ช่อน เกือบ จะ หมด. หมา ผู่งใหญ่
หลาย ตัว รุม กัน ได้ เจ็ด แก่ ทั้ง พวก. เด็ก พา กัน
อาบ น้ำ คลอง ได้ ทุก วัน.

บทที่ ๖๐

ให้เลือก คำประกอบเติมใจความส่วน ละคำ อย่าให้เสียความ

ม้า วิ่ง

วัว ร้อง

ควาย กิน ถั่ว

คน พาย เรือ

เด็ก ร้อง ให้

นาย ไกรธ บำด

ต้น ไม้ โค่น

กระแต ไต่ ไม้

วิธีขยายส่วนผู้ทำ กริยา ผู้ถูก

๔๕

คำประกอบ

คำสำหรับเลือกประกอบผู้ทำ

ชาว แดง ต่าง แก่ ผ่าน หน่อม
เทศ เฉือก ท่า สูง ช้วน เล็ก

คำสำหรับเลือก ประกอบ กริยา

เร็ว เรียบ ไชยก ช้า กำลัง รีบ
ได้ ะ ตั้ง กิ่ง ชอบ บ่อย ๆ

คำสำหรับเลือก ประกอบ ผู้ถูก

เขี้ยว ท้อง ยาว รั้ว ใหญ่ ติบ

บทที่ ๖๑

ได้เขากำกริยาต่อไปนี้ก็ลง แล้วหาคำเติมเข้าให้ได้ กริยาละประโยค

กิน จับ หัก ระเบิด ไล่ นอน กัด พุด
หนี ร้อง ขน ถ่วง จิก เติบ ตี บิน รั้ว

บทที่ ๖๒

ได้แยก นิทานที่ ออก เป็น ประโยค ๆ แล้ว ตักให้
เข้าใจความ ทุก ประโยคด้วย

(๑)

กาตีไปนา กาตีปะปู้ใหญ่ ๕ ตัว กาตี
ตีใจนัก กาตีตีปู้ใหญ่นั้น ปู้ตงรูเสีย ๔ ตัว
กาตีตีปู้ได้ตัว ๑ กาตีกลับมาบ้าน กาตีให้ปู้
แก่เมีย เมียกาตีตีใจ

(๒)

ถึงแถม ตัวใหญ่ไป ชายป่า ถึงแถม ปะ มะพร้าว มะ
พร้าว นั้น มีรู ถึงแถม ถ่วง รู มะพร้าว คน ชาว
ป่า เห็น ถึงแถม คนไล่ถึงแถม ถึงแถม ไร่ กิ
กู มะพร้าว คน จับ ถึงแถม ได้หมด คน ช้าง ถึง
แถม ไว้ ใน กวาง

บทที่ ๖๓

ประ โยคหลาย ประ โยค ต่อ กัน ๆ เรือง เกียว ถ้าผู้ช้เข้า ถู

วิธีใช้ คำแทนชื่อ

๔๗

ประโยคหลัง ๆ ใช้ คำพวก แทนชื่อแทนก็ได้ เหมือนตัว
 อย่าง ต่อไปนี้ นักเรียน วงสังเกตประโยคในแถว (๑) กับ
 แถว (๒) ก็ จะ เห็นคำที่ใช้แทนชื่อได้

๑ ทาติไปนา ทาติปะปุ่นา ทาติจับปุ่นาได้

๒ ทาติไปนา แกปะปุ่นา แกจับมันได้

บทที่ ๖๔

ให้นักเรียน หาคำ แทนชื่อ เขียนลง แทน

ทีในประโยคแถว (๒) ต่อไป นี้ให้ ได้ ความ

(๑) ช้างกำลังกินหญ้า ช้าง แล เห็น คน ช้างไล่คน

(๒)

(๑) หนู เห็น แมว หนู หนี แมว แมวไล่ หนู

(๒)

(๑) ทามา พายเรือ ทามาไป ทามา ตก กิ่ง

(๒)

บทที่ ๖๕

ความหลายประโยค เรื่อง เกี้ยวซื้อชำ ๆ กัน ใช้คำแทน
ซื้อแทน แล้ว ยัง ต้อง แทนบ่อย ๆ นัก จะ ลก คำ แทน ซื้อเสียข้าง
ก็ได้ แต่อย่า ลก ใน ประโยค แรก ออกซื้อ ให้ นักเรียน
สังเกต ตัวอย่าง ต่อไปนี้

๑. อย่างใช้คำซื้อเต็ม

ทาตีไปนา. ทาตีปะปนา. ทา ตี จับ ปนา ได้ ๕ ตั้ว.

๒. อย่างใช้คำแทนซื้อ

ทาตีไปนา. แกปะปนา. แก จับ มั่น ได้ ๕ ตั้ว.

๓. อย่าง ลก คำ แทน ซื้อข้าง

ทาตีไปนา. แกปะปนา. จับ มั่น ได้ ๕ ตั้ว.

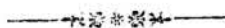
๔. อย่าง ลก คำ แทน ซื้อหมด

ทาตีไปนา. ปะปนา. จับ ได้ ๕ ตั้ว

(ทั้ง ๔ อย่าง นี้ได้ความเหมือนกัน

ถ้า จะไม่ว่าให้ยืก

ยาว ว่า อย่างที่ ๔ ก็ เห็นใช้ได้)

บทที่ ๖๖

ให้ ทา คำ แทน ซื้อ เขียน แทน ซื้อ ใน เรื่อง ต่อไปนี้ ให้ ได้ ความ

ชั้น ๑ แล้วให้ลศคำลง เช่นอย่างที ๔ ให้ได้ความถ้อย

- (๑) เสือโคร่ง ออก จากป่า, ตา มีนั่ง ห้าง อยู่.
 ตา มีเห็น เสือ โคร่ง, ตา มียิง เสือ โคร่ง ตาย.
- (๒) กระจอก เจาะ มะพร้าว, คนได้ กระจอก,
 กระจอก หนี คน.
- (๓) ตาทำ ตกเข้า, กามา กิน เข้า, ตาทำยิง กา,
 กา ตาย ทั้งฝูง.
- (๔) ถึงไปริมตลิ่ง, ถึงถ่วงรูป, ปุ่หนีบถึง,
 มือถึง ขาค.
- (๕) หมีพบคน, หมีไล่คน, หมีกัดคน, คนหนีหมี.
- (๖) ตาสาหนีเสือ, ตาสาตงน้ำ, จวเข้าเห็นตาสา,
 จวเข้าไล่ตาสา.

บทที่ ๖๗

ความบาง อย่าง หลาย ประโยค เรื่อง เกี่ยว กันชื่อต่าง กัน

คำกริยาอย่างเดียวกัน รวมชื่อใช้เป็นประโยคเดียวกัน
ก็ได้ เช่น ตัวอย่างต่อไปนี้ นักเขียนจงสังเกตจำไว้

๑ ความเต็มที

นายสาไปป่า, นายสีไปป่า, นายสาพบหมี,
นายสีพบหมี, นายสาหนีหมี, นายสีหนีหมี.

๒ รวมชื่อเป็นประโยคเดียวกัน

นายสา นายสีไปป่า, นายสา นายสีพบหมี,
นายสา นายสีหนีหมี.

๓ รวมชื่อและลงคำ

นายสา นายสีไปป่า, พบหมี, หนีหมี

บทที่ ๖๘

ให้รวมชื่อและลงคำ

ในความต่อไปนี้ให้ให้ความ

(๑) ตามีไปสวน, ตามาไปสวน, ตามีถึงห้างสวน,

ตามา ถึง ห้างสวน, ตา มีนอน บน ห้างสวน,
ตามานอน บน ห้างสวน.

๒) นายแดงไปป่า, นายดำไปป่า, นายแดง
เห็นเสือ, นายดำเห็นเสือ, นายแดงแทงเสือ
ตาย, นายดำแทงเสือตาย.

(๓) นกกระจอกบินไป, นกกระजิบบินไป,
นกกระจอกคาบหญ้า, นกกระจิบคาบหญ้า,
นกกระจอกมาทำรัง, นกกระจิบมาทำรัง.

(๔) เจ้าขนอูฐ, ไทยขนอูฐ, เจ้าก่อกตึก, ไทยก่อกตึก,
เจ้าทาสี, ไทยทาสี.

บทที่ ๖๙

ประโยคที่รวมความหลายประโยคเข้าเป็นประโยคเดียวกัน
ต้องแทรกคำต่อขยาย ความจึงจะต่อเนื่องกันสนิท คำ
ต่อเชื่อมคือคำเหล่านี้เป็นตัวอย่าง นึกเขียน พงศ์เกิดไว้
กับ, และ, ใน, แต่,

- คือ อย่างที่ ๑ ท่อ ชื่อหลายชื่อที่ทำ อย่างเดียวกัน
 อย่างที่ ๒ คือกริยา หลายกริยาที่ชื่อ ร่วมกัน
 อย่างที่ ๓ กริยา เกี่ยวกับชื่อให้ คึกกัน
 อย่างที่ ๔ กริยา กับชื่อที่ไม่ ร่วมกัน
 แต่ต้องให้ เป็นเรื่อง เดียวกัน เช่น ตัว อย่าง ต่อไปนี้

ตัวอย่าง ที่ ๑

ไม่มีคำ ต่อ ทาสา, ตาสี, ไปป่า.

มีคำ ต่อ แล้ว ทาสา—กับ—ตาสีไปป่า

ตัวอย่าง ที่ ๒

ไม่มีคำ ต่อ ทามี, ไปกิน, นอน, ที่สวน

มีคำ ต่อ แล้ว ทามี ไปกิน—และ—นอนที่สวน

ตัวอย่าง ที่ ๓

ไม่มีคำ ต่อ เต็ก, นอน, ร้องไห้อยู่, เปด

มีคำ ต่อ แล้ว เต็ก นอน ร้องไห้อยู่—ใน—เปด

ตัวอย่าง ที่ ๔

ไม่มีคำ ต่อ น้ำขึ้น ลมลง

มีคำ ต่อ แล้ว น้ำขึ้น—แต่—ลมลง

บทที่ ๗๐

ให้แทรกคำ ต่อลงในประโยคต่อไปนี้ให้ ให้ความ

๑ ถูก คำ หลวง ตา ดี ดี กัน	ถูก	
๒ คนไป เทียว เล่น บ้าน	คน	
๓ ปีนี้ หมาก แพง เข้า ถูก	ปี	
๔ วัวดำ ควาย เพื่อกัน กัน	วัว	
๕ ตามีชีเมานอนหลับ อยู่บ้าน	ตามี	
๖ นายสา นายสี ชีม้าไป เทียวป่า	นายสา	

บทที่ ๗๑

คำต่อไปนี้ มีอีกหลาย คำ ต้อง เลือก แทรก แต่ที่ได้ความ

เช่นตัวอย่าง ต่อไปนี้ หักเรียน จงสังเกตไว้

แทรก คำ “ ก็ ”	ตามีไปป่า พบ เสือ—ก็—หนี เสือ
	พี่แดง จะไป ป่า—ก็—ไม่ไป
แทรก คำ “ เพราะ ”	เข้า แพง—เพราะ—ฝนแล้ง
	เข้ากิน เข้า—เพราะ—หิวจัด

แทรกคำ “แต่” น้ำขึ้น—แต่—ลง

ตาจะไปป่า—แต่—แกเจ็บเสีย

แทรกคำ “จึง” เขาเรียกเจ้า—จึง—มา

ข้าถามทำไมเจ้า—จึง—ไม่พูด

—***—

บทที่ ๗๒

ให้เลือกคำ ต่อแทรกลงในความ ต่อไปนี้ให้ได้ความ

๑ คน เกียจ คร้าน กิน แล้ว นอน	คน.....
๒ น้ำนี้ ยุง ชุม น้ำ เน่า	น้ำ.....
๓ ฉัน อยาก จะ ไป ยัง ไม่ สบาย	ฉัน.....
๔ เพราะ มี ธุระ ฉัน มาหา	เพราะ.....
๕ คำ ที่ ท่าน ว่า จริง อยู่	คำ.....
๖ ไม่ได้ ไป ทำ การ ฉัน บ่อย เสีย	ไม่.....
๗ ตา มี กิน เข้า แล้ว ยัง ไม่ หาย หิว	ตา มี.....

๘ นายสา จะ กิน เข้าไม่กิน	นายสา _____
๙ ฉัน มา หา ท่าน ฉัน มี ธุระ	ฉัน _____
๑๐ ฉัน ได้ เรียน เทช แล้ว
ยังไม่ชำนาญ	ฉัน _____
๑๑ เพราะ อยาก รู้ หมัน มา เรียน	เพราะ _____
๑๒ หนู มา จะ กิน ข้าว บ้าง
ฉันไม่ให้กิน	หนูมา _____

บทที่ ๗๓

คำ ค่อทั้งปวง ที่ จะ ค่อ กัน บางที ก็ จำกัค ค่อ ก่อ เฉพาะ ที่ นั้น
บางที ค่อ ได้ หลาย แห่ง ได้ ความ อย่าง เกี่ยว กัน บาง คำ
ต้อง ค่อ ต่าง ความ ที่ ต้อง การ คึง คัว อย่าง เหล่า นี้

ตัวอย่าง ที่ ๑ ความ อย่าง เกี่ยว กัน ค่อ ได้ หลาย แห่ง

ตา สี ไป ป่า—กับ—ตาสา
ตา สี—กับ—ตาสา ไป ป่า

ตัวอย่างที่ ๒ ท่อตรง ความที่ต้องการ

เข้า แพง ฝน แล้ง

เข้า แพง—เพราะ—ฝน แล้ง

ตัวอย่างที่ ๓ ท่อห่าง กัยที่ จะ ท่อ

เขาไม่ มา เราไม่ไป

เขาไม่ มา เรา—ก็—ไม่ไป

—***—

บท ที่ ๗๔

หลายประโยคความ เรืองเดียวกันถ้า ชื่อเดียวทำ กริยา หลาย
อย่าง จะ รวม กริยา เหล่า นั้น ต่อ กัน เป็น ประโยค เดียว กัน ก็ได้
แต่ กริยา เหล่า นั้น ต้อง ทำ พร้อม กัน ได้ และในที่ แ่ง เดียว กัน
จึง จะ รวม กริยา ได้ เช่น ตัวอย่าง ต่อไปนี้

ความเต็ม ตามีไปนา, ตามีนอนที่นา, ตามีสับบุหรีที่นา.

รวม กริยา

ตามี

ไป

นอน

สับบุหรี

ที่นา

เป็น ความพูดว่า “ตามีไปนอนหลับอยู่ที่นา”

ความเต็ม ทาสีขี่ม้า, ทาสีไป, ทาสีพบทาส.

รวมกริยา ทาสี ขี่ม้า
 ไป
 พบทาส }

เป็น ความพูดว่า “ทาสีขี่ม้าไปพบทาส”

บทที่ ๗๕

ให้รวมคำกริยาในประโยคต่อไปให้

เช่นตัวอย่าง ให้ได้ความ

- (๑) นายมีไปโรงเรียน, นายมีนั่งที่โรงเรียน,
นายมีอ่านหนังสือที่โรงเรียน.
- (๒) ทาสีขี่ม้า, ทาสีไปเที่ยว, ทาสียิงเนื้อ.
- (๓) ทาสานั่งในเรือ, ทาสาพูดในเรือ, ทาสา
มาในเรือ.
- (๔) ทาคำไปป่า, ทาคำนั่งในป่า, ทาคำยิงนกในป่า.

(๕) นายตีเดิน, นายตีมา, นายตีพบตาตำ.

(๖) นายมีพายเรือ, นายมีไป, นายมีเก็บมะม่วง.

บทที่ ๗๖

ให้สังเกตประโยคสามัญซึ่ง รวมอยู่ ในประโยคความรวม
เช่น ทำไว้ เช่น ตัวอย่าง ต่อไปนี้

ประโยคความรวม

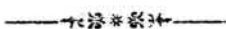
ตาตำ กับ ตาสี. ไปป่า, พบช้าง, มัน ก็ ได้ แก.

ถอด เป็น ประโยคสามัญ

(๑) ตาตำไปป่า (๔) ตาสี พบช้าง

(๒) ตาสีไปป่า (๕) ช้างได้ตาตำ

(๓) ตาตำ พบช้าง (๖) ช้างได้ตาสี

บทที่ ๗๗

ให้ถอด ประโยค ต่อ ลง ไป ให้ เป็น ประโยคสามัญ

(๑) นัก กระจาก กับ นัก กระจาก ลง กิน เข้า และ ถั่ว

วิธี รวมประโยคสามัญเข้าเป็นประโยคความรวม ๕๙

- (๒) นาย มา กับ นาย มีไปป่า พบ เสือ ก็ หนี เสือ
- (๓) หนู มา กับ หนู มีไป ชำน และ เขียน หนังสือ
- (๔) หนู ทำ กับ หนู แต่งไป ซื้อม้า นุ่ง และ ห่ม
- (๕) บ้าไป สอน กับ ลุง แกเก็บ ลูกเงาะ และ ดิ้น จี
- (๖) ยาย กับ ตา ฝ่ำ สอน แกติ เถวระ และ ชัก ตะขาน

—***—

บทที่ ๗๘

ให้ผู้ประกอบสามัญต่อไป ให้เข้า เป็นประโยคความรวม

ความที่ ๑

ตา ขำ พายเรือ, ตา คำ พายเรือ, ตา ขำไปริม ฝั่ง.
ตา คำไปริม ฝั่ง, ตา ขำ ตกกั้ว ริมฝั่ง, ตา คำ ตก กั้ว ริมฝั่ง.

ความที่ ๒

ตา สีไปป่า, ตา สีไปป่า, ตา สี พบ เสือ,
ตา สี พบ เสือ, ตา สี ยิง เสือ, ตา สี ยิง เสือ.

ความที่ ๓

ยาย ทำไร่, ทา ทำไร่, ยาย ปลูกถั่ว, ทา ปลูก ถั่ว,
ยาย ปลูกงา, ทา ปลูก งา.

ความที่ ๔

ทา ขำ ทำ นา, ทา คำ ทำ นา, เข้า เหนียว ออกรวง,
เข้า เจ้า ออกรวง, ทาขำ เกียว เข้าเหนียว, ทาคำ เกียวเข้า
เหนียว, ทา ขำ เกียว เข้า เจ้า, ทาคำ เกียวเข้าเจ้า.

ความที่ ๕

นายสี ไล่ ส่วน, นาย ส่า ไล่ ส่วน, ทูเรียน ออก ลูก,
มั่ง คุต ออกลูก, นายสี เก็บ ทูเรียน, นายส่าเก็บทูเรียน,
นายสี เก็บ มั่ง คุต, นายส่า เก็บ มั่ง คุต.

ความที่ ๖

ทา ดำ ทำ นา, ทาแดง ทำ นา, ทา ดำ เห็น, ทาแดง
เห็น, นก กระจอกมา กินเข้า, นก กระจาบ มา กินเข้า,

ทา ตำ ยิง นก กระจอก,

ทา แต่ง ยิง นก กระจอก,

ทา ตำ ยิง นก กระจาบ,

ทา แต่ง ยิง นก กระจาบ.

บทที่ ๗๙

ให้สังเกตตัว อย่าง ลดกระ โยค นิทาน เรื่อง นี้

นิทาน

กาตัวหนึ่งลักก้อนเนื้อ. คาบ บินมาจับอยู่ที่ต้นไม้.
หมาจิ้งจอกตัวหนึ่งเห็น กาก็ ยอ กา, กาไม่รู้เท่า
หมาจิ้งจอก, อ้า ปาก ร้อง, ก้อนเนื้อ ก็ ตก, หมาจิ้งจอก
ก็ คาบ ก้อนเนื้อไว้จะ กิน.

(กาก็ ไกรธ, บินไล่ลงจิกหัวหมา. หมาตกใจกา,
อ้า ปาก ร้อง เก้ง. ก้อนเนื้อ ก็ หลุด จาก ปาก ตก น้ำ)

แบบ เรียง เร็ว เล่ม ๓
ตัวอย่าง ถอด เป็นประโยค

ประโยคที่	ข้อผู้ทำ	กริยา	ข้อผู้ถูก
(๑)	กา ตัวหนึ่ง	ลัก	ก้อน เนื้อ
(๒)	„ „	คาบ	„ „
(๓)	„ „	บิน	—
(๔)	„ „	มา	—
(๕)	„ „	จับ อยู่ ที่ ต้นไม้	—
(๖)	หมาจิ้งจอก ตัวหนึ่ง	เห็น	กา
(๗)	„ „	พูด	กา
(๘)	กา	ไม่รู้	เท่า หมาจิ้งจอก
(๙)	„	อ้า ปาก	
(๑๐)	กา	ร้อง	—
(๑๑)	ก้อน เนื้อ	ตก	—
(๑๒)	หมาจิ้งจอก	คาบ—ไว้	ก้อน เนื้อ
(๑๓)	„ „	จะ กิน	„ „

บทที่ ๘๐

ให้ลอค ประโยคใน นิทานต่อไป นี้ทำนอง นิทานกา

นิทานเสือที่ ๑

เสือ ตัว หนึ่ง เดิน มาในป่า, เห็นเนื้อกินหญ้าอยู่,
เสือ อยากจะ กิน เนื้อ, จึงไล่ เนื้อไป, เนื้อหนี เสือ,
วิ่งลงแม่น้ำ. จรเข้เห็น เนื้อ, ก็ ไล่ กัด เนื้อ ตาย.

นิทานช้างที่ ๒

นายจ้ำกับ นายคำ เดิน มาในป่า, แลเห็น ช้าง เดิน
มา ก็วิ่งหนี. ช้าง เห็น นายจ้ำ นายคำ วิ่งหนี, ก็วิ่งไล่
ไปจน มัน ตก หล่มลง ชื้นไม่ได้, นายจ้ำ กับ นายคำ
ได้ทีก็ ช่วย กัน แทะ ช้าง ตาย.

(ให้ครูหา เรื่อง อย่าง นี้ มาฝึก หัด นักเรียนได้มาก ๆ)

—***—

บทที่ ๘๑

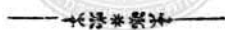
ให้สังเกต ตัวอย่าง

เก็บใจความในประโยค นิทานที่ลอคไว้แล้ว

ตัวอย่าง เก็บใจความ

ประโยคที่ (๑) กาตัวหนึ่ง ลัก ก้อนเนื้อ

ใจความ	กา	ลัก	ก้อน เนื้อ
ประโยคที่ (๒)	กาตัวหนึ่ง	คาบ	ก้อน เนื้อ
ใจความ	กา	คาบ	ก้อน เนื้อ
ประโยคที่ (๓)	กาตัวหนึ่ง	บิน	
ใจความ	กา	บิน	
ประโยคที่ (๔)	กาตัวหนึ่ง	มา	
ใจความ	กา	มา	
ประโยคที่ (๕)	กาตัวหนึ่ง	จับอยู่ที่ต้นไม้	
ใจความ	กา	จับอยู่	
ให้เก็บใจความประโยคที่ได้บอกไว้			
ในบทที่ ๗๔ นี้ต่อไป			

บทที่ ๘๒

ให้ผูกใจความต่อไปให้เข้าเป็นนิทาน

ราชสีห์นอน, หนูใต้ ราชสีห์, ราชสีห์จับ หนู,
 ราชสีห์จะ กิน หนู. หนู ขอ ชีวิต, ราชสีห์ ปล่อย หนู,
 ราชสีห์ ไป เทียว, ราชสีห์ ตีต บ่วง. หนู รู้ หนู มา,

วิธีแต่งคำซื้อ

๖๕

หนู กัด บ่วง, บ่วงขาด, ราชสีห์ไม่ตาย, ราชสีห์ไปได้.

เรื่อง เสือ

ตามีเดิน, ตามีไปป่า, เสือเดินมา, ตามีเห็นเสือ,
ตามีหนีเสือ, ตามีขึ้นต้นไม้, ตามีถือปืน, ตามียิงเสือ,
เสือถูกปืน, เสือฟุบลง, เสือตาย, ตามีกลัวเสือ,
ตามีส่งส่วย, เสือคอยกัด, ตามีไม่ลง, ตามีออกเข้า,
เสือเฒ่า, ตามีลงได้.

บทที่ ๘๓

วิธีแต่งคำซื้อ

คำต่าง ๆ ถึงแม้ว่าคำใดคำเดียว

แต่เอาคำมา แต่งให้ใกล้เคียงกันได้ก็มี

เหมือนทั้งคำซื้ออย่างเดียวกัน เอาคำอื่นมา แต่งให้รู้แปลกกัน

ได้หลายอย่าง นักเรียบเรียง สังเกตตัว อย่าง ต่อไปนี้

ช้าง เป็นแต่ชื่อรู้ ได้กลาง ๆ ว่าสัตว์ชนิดหนึ่งที่มียาว มีงา

ช้าง คำ รู้ชนิดว่า ช้าง ตัว นั้น ไม่ใช่ช้างเผือก

ไม่ใช่ช้างกระ เพราะสีมันดำ

ช้างอ้วน รู้ชนิดว่า ช้าง ตัว นั้น ไม่ใช่ตัวที่ผอม

ข้างพลาย รู้เพศว่า ข้าง ตัว ผู้ และ มีน มีก มีงา
 ข้างพัง รู้เพศว่า ข้าง ตัว เมีย มีน ไม่ใคร มีงา
 ข้าง ตัว เกี้ยว รู้จำนวนว่า มีน ไม่ใช่พลาย ตัว และไม่ใช่
 มีน อยู่ด้วยกัน ทั้ง ไชยง
 ข้างไชยง รู้จำนวนว่า ข้าง มาก ด้วยกัน
 ข้างพลายแก้ว รู้เฉพาะว่า ข้าง พลาย ตัว หึ่ง ซึ่ง เขา ให้
 ชื่อว่า “แก้ว”

คำว่า ข้าง ไม่ได้แต่ง รู้แต่เห็นกลาง ๆ ถ้าจะ
 ให้รู้ให้ชัดว่า เป็นอย่างไร คือ

เห็นข้าง

ชนิดไร

เห็นข้าง

เพศไหน

เห็นข้าง

จำนวนเท่าไร

เห็นข้าง

เฉพาะ ข้าง ไหน

ก่อน เอา คำอื่น มา แต่ง เข้า

จึง จะ รู้ แปลก กัน ออกไป ได้

ถึง ตัว อย่าง ที่ ทำ ไว้

คำ ชื่ออื่น ๆ ถ้า จะ ชด ให้ เข้า ใจ

ชัด อย่างไร ก็ ต้อง หา คำ มา แต่ง คำ ชื่อ อย่าง เดียว กัน

บทที่ ๘๔

ให้สุภาษิตที่แต่งไว้ต่อไปนี้

ว่ารู้ได้เป็นอย่างไร จงสอบดูกับตัวอย่างในบทก่อนนี้

- (๑) คน คนอื่น คนผอม คนผู้ชาย คนผู้หญิง
คนชื้อดี คนเดียว หลายคน คนขาว
- (๒) ช้าง ช้างพลาย ช้างโหดง ช้างอื่น
ช้างพลายศักดิ์ ช้างดำ ช้างกระ ช้างพัง
- (๓) จิว จิวต่าง จิวตัวผู้ ฝูงจิว จิวผอม
จิวเดียว จิวตัวเมีย จิวเล็ก จิวใหญ่
- (๔) ไก่ ไก่ฝูง ไก่ขาว ไก่ตัวผู้ ไก่ตัวเมีย
ไก่เคียบ ไก่อื่น ไก่ลาย
- (๕) ม้า ม้าเทศ ม้าเดียว ม้าตัวเมีย ม้าแดง
ม้าคู่ ม้าตัวผู้ ม้าไทย ม้าผ่าน ม้าดำ
- (๖) นก นกกระจอก นกทั้งหลาย นกตัวผู้
นกตัวหนึ่ง ฝูงนก นกเล็ก นกใหญ่

บทที่ ๘๕
ให้หาคำมา แต่ง ชื่อ ต่อไปนี้

| | แต่งให้
รัฐนิภา | แต่งให้
รัฐเพศ | แต่งให้
รัฐจำนวน | แต่งให้
รัฐเณระ |
|------|--------------------|-------------------|---------------------|--------------------|
| เด็ก | เด็ก— | เด็ก— | เด็ก— | เด็ก— |
| | เด็ก— | เด็ก— | เด็ก— | เด็ก— |
| คน | คน— | คน— | คน— | คน— |
| | คน— | คน— | คน— | คน— |
| ช้าง | ช้าง— | ช้าง— | ช้าง— | ช้าง— |
| | ช้าง— | ช้าง— | ช้าง— | ช้าง— |
| นก | นก— | นก— | นก— | นก— |
| | นก— | นก— | นก— | นก— |

—๔๕๖—

บทที่ ๘๖

คำชื่อ ต่อไปนี้คำใด แต่งอย่างไร และชี้ให้ดู
เด็กคำชื่อควาย ตั่วเมียไปเขาหลวง. นายสีแพงเสื้อ
โคร่งตาย. ตาสาเลียงไก่แจ้ไว้ในบ้าน. ลูกแกะ

กินหญ้า คาใน นา. หมู บำ ขจิต หมูบ้าน ตาย สี่ห้าตัว.
 ลูกไก่ ตามแม่ไก่ ไป เป็นฝูง. เสือ เหลืองได้ กัดขวาง
 ตัวผู้ อยู่ใน บำ. นกยางลง กินปลา ตะเพียนในหนอง.
 นายมา ชีม้า เทต ไป กลางทุ่ง. แมวต่าง ตัว นี้กัดหนูได้
 ทุกคืน. ควายตัวผู้ไล่ชน วัวตัวเมียห้าตัว. ทาทำ
 แจว เรือ พลุไปเมือง สุพรรณ

 บทที่ ๘๗

ให้หา คำ มา แต่ง ชื่อ ค่อ นี้ ไปให้ ได้ ทุกอย่าง

คน	ควาย	หมี	หมา	ลิง	หมู	ไก่
วัว	ช้าง	พรวน	เจ๊ก	เต๊ก	ม้า	แซก
เรือ	นก	จระเข้	แมว	กา	เสือ	
งู	มอญ	แพะ	กวาง	เม่น	ยุง	ปลิง

บทที่ ๘๘

แต่งคำให้รู้เพศของชื่อ

- ๑ คำชื่อบางคำบอกแล้วว่า, เป็นชื่อคนหรือชื่อสัตว์ ไม่ชัดว่าเป็นชายหรือหญิง. เพราะจะเป็นชื่อผู้หญิงก็ได้, ชื่อผู้ชายก็ได้ คำชื่อนี้เรียกว่า “ชื่อเพศรวม”
- ๒ คำชื่อบางคำเข้าใจชัดได้ว่า เป็นผู้ชายหรือตัวผู้. คำชื่อนี้เรียกว่า “ชื่อเพศชาย”
- ๓ คำชื่อบางคำเข้าใจชัดได้ว่า เป็นผู้หญิงหรือตัวเมีย คำชื่อนี้เรียกว่า “ชื่อเพศหญิง”

คำชื่อเพศต่างกันทั้ง ๓ ชนิด, จัดไว้ให้เห็นเป็นตัวอย่างต่อไปนี้. นักเรียนจงสังเกตไว้

๑	๒	๓
คำชื่อเพศรวม	คำชื่อเพศชาย	คำชื่อเพศหญิง
เด็ก, คำ	นาย คำ	นาง คำ
คนชื่อ, มี	อ้ายมี	อีมี่
ไก่,	ไก่ตัวผู้	ไก่ตัวเมีย

บทที่ ๘๙

ชื่อ เพศ รวม จะให้เป็นเพศชาย

หรือเพศหญิงก็ได้ ค่าย เดิมคำเหล่านี้

คำสำหรับ เดิมให้เป็น

เพศชาย

นาย

อ้าย

ท้าวผู้

ชาย

คำสำหรับ เดิมให้เป็น

เพศหญิง

นาง

อี

ท้าวเมีย

หญิง

บทที่ ๙๐

ให้ชื่อกำชื่อ

ต่อไปนี้ว่า ชื่อไหน เป็นเพศอะไร

ไก่ตัวผู้ ถูกไก่ ไก่ตัวเมีย หนูตัว อ้ายมา
 อีมี นายพรม นางแมง ถึงตัวผู้ ค่างตัวเมีย
 นางม้า ม้าผู้ ช้างพลาย ช้างพัง ลูกหญิง ลูกชาย

บทที่ ๙๑

ให้บอก เพศ คำ ชื่อใน ประโยค ต่อ ไปนี้ให้ลูก
 คน ที่ ๑. ไก่ ตัว ผู้ ชน เพาะ. ไก่ ตัวเมียเลี้ยงลูก.
 อ้าย คำ ชีควาย. นาย ตี นอน หลับ. นาง ม้า วิ่งเร็ว.
 นาย คง เผ้า สวน. นาง มา ไป นา. อี คำ จับ ปลา.
 ลูก ชาย ไป สวน. ลูก สาว เก็บ ดอกไม้. ถึง ตัว ผู้ กัด เด็ก.
 ๑ ตัวเมีย เทียม เกวียน. เกะ ตัว ผู้ ชน เพาะ ตัวเมีย.

บทที่ ๙๒

คำ สำหรับ เต็ม ชื่อ ให้รู้ว่า เป็น เพศ ชาย
 หรือ เพศ หญิง ได้ ยังมี อีก หลาย คำ คือ คำ เหล่า นี้

เพศชาย		เพศหญิง	
ตา	ตา มี	ยาย	ยาย มี
ลุง	ลุง สี	ป้า	ป้า สี
พ่อ	พ่อ แดง	แม่	แม่ แดง
เขย	หลาน เขย	สะใภ้	หลาน สะใภ้
พลาย	ข้าง พลาย	พี่	ข้าง พี่
หนุ่ม	เด็ก หนุ่ม	สาว	ลูก สาว

บทที่ ๙๓

ง ชี เพศ ชื่อ ต่อลง ไป นี้ ให้ถูก

ตาสี่ไปหาตาสา. ยายมาโกรธสูงแดง. พ่อตำ
ชีข้างพลาย. ลูกแสงไปนา กับ บ้าสัง. ยายตีไปขาย
ของ กับ แม่สี. ข้างพลายไล่ชนข้างพัง. พ่อตีชีมาเทศ
ไปเที่ยวสวน. หมีตัวเมียกินผึ้ง. แม่กาไล่ตีแม่ไก่.
รถเทียมม้าตัวผู้คู่ กับ นางม้า. อ้ายสีเลี้ยงวัวตัว
ผู้ไว้เป็นฝูง. ตาตำไถนาด้วยควายตัวเมีย. พัง
ค้อนนำพลายบัวลงน้ำ. ลูกเขยไปสวน กับ ลูกสาว.

บทที่ ๙๔

คำชื่อสิ่งซึ่งไม่ใช่สัตว์ไม่ใช่คน

เรียกว่า “ชื่อไม่มีเพศ” คือคำเหล่านี้

เรือ เรือน ถม น้ำ เงิน สมุด โต๊ะ เก้าอี้
เข้า กระจก ตีก เสื่อ ไม้เท้า ถ้วยแก้ว หมวก
ร่วม ปากกา กระดาษ นาฬิกา ภูเขา ต้นไม้ บ้าน

บทที่ ๙๕

คำซื้ออีกชนิดหนึ่ง รู้ได้ด้วย ตัวเอง
ไม่ต้อง มีคำเดิม มีอยู่เช่นคำเหล่านี้
นัก เรียบจน ถึง เกตไฉ

พ่อ สะไก เขย แม่ สาม เณร เณร
ชาย หญิง สาว หนุ่ม ธิดา สามี อำแดง
ภริยา สามี สวรรค์ เสนาบดี ขุนนาง เจ้สัว
ลุง ป้า พระสงฆ์

บทที่ ๙๖

คำซื้ออีกชนิดหนึ่ง รู้เพศได้ด้วย ลักษณะ อา การ ที่ทำที่เห็น
ไม่ต้อง มีคำเดิม เช่นคำเหล่านี้ เห็นตัวอย่าง
นก กกไข่ รู้ได้ว่า ตัวเมีย เพราะ ตัวผู้ไม่
ต้อง กกไข่ ไก่ เลี้ยง ลูก รู้ได้ว่า ตัวเมีย เพราะตัว
ผู้ไม่ต้อง เลี้ยง ลูก ข้าง แทะเจ๊ก รู้ได้ว่า ตัวผู้
เพราะ ตัวเมียไม่มี งา จะ แทะ คน มี ห้อง รู้ได้ว่า
ผู้หญิง เพราะ ผู้ชายไม่ต้อง ออก ลูก

บทที่ ๙๗

ให้ชื่อเพศ ชื่อ ต่อลงไป นี่ให้ถูก

ลุงสี่ชื่อม้า ตาตำทำเรือน ตาสีแพงเสื่อ ตา
ไก่ผ่าฟัน ผัวตีเมีย อีมาหุงข้าว ตาคำทำนา
นายมาขี่รถ ม้าเทียมรถ แมวตกน้ำ วัวตากเกวียน
นกยางจิกปลา ควายไถนา เหยี่ยวเฉี่ยวปลา
กาโฉบกุ้ง พระสวดมนต์ ชุนนางใช้บ่าว
บ่าวจูงหลาน ปลาตุกมีไข่ งูรัดไก่ หมากัดแมว

บทที่ ๙๘

เดิมคำให้รู้กำหนดของชื่อ

๑ คำชื่อแต่เปล่า ๆ ไม่บอกชัดว่าสิ่งนั้นมากหรือน้อย
เหมือนอย่างว่า “นก” แต่เท่านี้ไม่ชัดว่า นกนั้น ตัวเดียว
หรือหลายตัว เพราะฉะนั้นออกชื่อแต่เปล่า ๆ เช่นนี้
คงเรียกว่า “ชื่อไม่มีกำหนด”

๒ ถ้าเขาบอกคำมาเดิมกับคำชื่อ บอกชัดว่าสิ่งนั้นมี
แต่สิ่งเดียว เหมือนอย่างคำว่า “เดียว” มาเดิมกับคำ

“หก” ว่า “หก เทียว” ทั้งนี้เรียกว่า “ชื่อเดียว”
เพราะบอกแต่ว่า สิ่งเดียว

๓ ถ้าเอาคำบาง คำมาเติมกับคำชื่อ บอกชี้ว่าสิ่งนั้นหลายสิ่ง
เหมือนอย่าง เอา คำ “มาก” มาเติมกับ คำ “หก”
ว่า “หก มาก” ทั้งนี้เรียกว่า “ชื่อมาก” เพราะ
บอก ว่า มากกว่า สิ่งเดียว นักเรียน จะรู้ว่า คำ ชื่อใด บอกว่า มาก
หรือ น้อย จงสังเกตคำ ที่ เติมชื่อ เช่น เติม ไว้ ให้เห็น เป็นตัว อย่างนี้
คำ ชื่อไม่มีกำหนด คำ ชื่อเดียว คำ ชื่อมาก

ไก่

ไก่ เดียว

ไก่ มาก

คน

คน หนึ่ง

สอง คน

ม้า

ม้า เดียว

ม้า คู่

ถึง

ถึง ตัว นั้น

ฝูง ถึง

ข้าง

ข้าง ตัว นี้

โหล่ง ข้าง

พระ

พระ ภิกษุ

พระสงฆ์

ต้น

ไม้ต้น เดียว

หมู่ ไม้

พราน

พราน ผู้ หนึ่ง

พวกร พราน

บทที่ ๙๙

จงชี้คำชี้ชื่อต่อไปนี้ให้ถูกกำหนด

กา ฝูงกา กาทัวหนึ่ง ข้างโหลง ม้าคู่
 ถึงตัวเดียว หมีตัวนี้ พระสงฆ์ หมูสี่ตัว
 ข้างเขื่อนหนึ่ง นกทั้งปวง คนนั้น กองปืน
 ฝูงวัว ม้าเดี่ยว กุ้งชุม ม้า & ม้า พวก
 ทหาร แมวกัดกัน สุนัขหลายตัว วัว & ๒

บทที่ ๑๐๐

คำเหล่านี้สำหรับเติมคำชี้

ให้รู้กำหนดมากและน้อย จงสังเกตไว้

สำหรับชี้ชื่อเดียว

หนึ่ง }
 เดี่ยว }
 เดี่ยว }

สำหรับชี้ชื่อมาก

มาก }
 สอง, สาม, สี่, ห้า }
 หลาย }

ใช้ต่อชื่อได้ทุกอย่าง

บทที่ ๑๐๑

ให้หาคำเดิมลงให้รู้ว่าชื่อเหล่านี้เป็นชื่อสิ่งเดียว

กา..... ไก่..... ม้า..... เก้าอี้..... เสื่อ..... กวาง.....
 หมู..... กระรอก..... หมี..... หิข..... เรือน.....
 งู..... กระจก..... ชันน้ำ..... แมว..... เบ็ด.....
 จวเข้..... ถึง..... ไตร..... ปู..... กา..... หมา.....
 หมวก..... แหวน..... นาฬิกา..... นก..... กระจาด.....
 หอย..... กุ้ง..... ไก่..... เต้า..... แดงโม..... แพงพวย.....

บทที่ ๑๐๒

ให้หาคำเดิมลงให้รู้ว่าชื่อเหล่านี้เป็นชื่อมาก

กา..... นก..... คน..... ถึง..... ช้าง..... หนู..... ม้า.....
 ตม..... กระเบื้อง..... ตะปู..... ต้นไม้..... ควาย.....
 เข้า..... วัว..... มืด..... แกะ..... ดินสอ..... กุ้ง.....
 สมด..... ปาก..... แพน..... ปลา..... มด..... ผึ้ง.....
 พัด..... ไม้เท้า..... เรือ..... แพน..... ถ้วย.....

บทที่ ๑๐๓

คำเดิมชื่อให้รู้ว่ามีคนมาก และ น้อย นั้น

เดิมข้าง หน้า ชื่อ ก็ ได้ เดิมข้าง หลัง ชื่อ ก็ ได้

เดิมเข้าข้าง ๆ ก็ ได้ งาม สักเกต ตัว อย่าง ต่อไป นี้

| เดิม
ข้าง หน้า ชื่อ | เดิม
ข้าง หลัง ชื่อ | เดิม
ข้าง ๆ |
|------------------------|------------------------|--------------------------|
| ฝูง นก | นก ฝูง | นกบินมาจับต้นไม้ทั้งฝูง |
| โสด ข้าง | ข้าง โสด | ข้างเข้าพระเนตรทั้งโสด |
| หมู่ คน | คน ทั้ง หลาย | คน พา กัน มา ดู ละคร |
| กอง ฟืน | เก้าอี้ ต่าง ๆ | อัฐมี อยู่ นั้น เป็น กอง |

บทที่ ๑๐๔

ให้หาคำเดิมชื่อให้รู้ว่ามีคน

แถวให้รู้ว่ามี ชื่อ เทียว

แถวให้รู้ว่ามี ชื่อ มาก

นก บิน มา

นก บิน มา

คน ดู ละคร

คน ดู ละคร

ชื่อเดียว

เจ็ก ลากไม้

คนกินเข้า

ทา คำจับ ปลาได้

ชื่อมาก

เจ็ก ลากไม้

ม้า เทียม รถ

ทา คำจับ ปลาได้

บทที่ ๑๐๕

ให้ซื้อคำชื่อในประโยค ต่อลงไปนี้

ให้รู้ว่าชื่อไหน เป็นเพศอะไร และกำหนดอย่างไร กว

นกกิน ปลา. คนไป ตู ข้าง โขลง. ทา มี ทำ เรือน.
 ฝูงลิง กิน ลูกไม้. จระเข้ กิน คน. วัว ชน ควาย. สार
 ถี ชับ รถ. ลูก แสง ไป นา. ศิษย์ ไป กับ ครู. แกะ ได้
 แพะ. ยาย สี เลี้ยง หลาน. อีมา ผ่า ฟืน. นาง คำ
 ตก กุ้ง. บ้า ขำ ทำ สวน. นาย สด เขียน หนังสือ.
 นกยาง จิก ปลิง. พระสงฆ์ สวด มนต์. คน นิ่ง แก้ว.
 ลูก เขย นิ่ง พุด กับ ลูก สะ ไร่. จระเข้ หนุน เรือ ล่ม.

บทที่ ๑๐๖

วิธี แต่ง คำ กริยา

คำ กริยา แต่ง ให้ เป็น ความ ต่าง กัน ได้ ด้วย เวลา ที่ ทำ

ทั้ง ตัวอย่าง ต่อไปนี้ พง สังเกต ไว้

(๑) “คนนอน” ว่า เช่น นี้ เป็น กลาง ๆ ไม่
กำหนด ว่า นอน เมื่อไร นับ เป็น เวลา กลาง

(๒) “คนนอนแล้ว” ว่า เช่น นี้ บอก ชัด ว่า คนนอน
ก่อน เวลา ที่ ว่า นั้น นับ เป็น เวลา หลัง

(๓) “คนยังนอนอยู่” ว่า เช่น นี้ บอก ชัด ว่า คน
นอน ใน เวลา ที่ ว่า นั้น นับ เป็น เวลา เดียว นั้น

(๔) “คนจะนอน” ว่า เช่น นี้ บอก ชัด ว่า คน ยัง ไม่
ได้นอน ใน เวลา ที่ ว่า นั้น แต่ จะ นอน เป็น แน่ นับ
เป็น เวลา หน้า

บทที่ ๑๐๗

ตัวอย่าง แต่ง คำกริยา ต่าง ๆ ให้เข้ากับ เวลา ที่ทำ

| คำกริยา | (๑)
เวลา
กลาง | (๒)
เวลา
ภายหลัง | (๓)
เวลา
เกี่ยวเนื่อง | (๔)
เวลา
ข้างหน้า |
|---------|---------------------|------------------------|-----------------------------|-------------------------|
| กิน | น้ำกินหม่ำ | น้ำกินหม่ำแล้ว | น้ำยังกินหม่ำอยู่ | น้ำจะกินหม่ำ |
| พูด | คำมีพูด | คำมีพูดแล้ว | คำมียังพูดอยู่ | คำมีจะพูด |

ไป	นอน	ร้องให้	กึ่ง	คำกริยา
เราไปนา	กวนนอน	ตื่นร้องให้	หมา กึ่ง	(๑)
เวลา
กลาง
ทาไปนาแล้ว	เวลานอนแล้ว	ตื่นร้องให้แล้ว	หมา กึ่ง แล้ว	(๒)
เวลา
ภายหลัง
เขายังไปนาอยู่	เขายังนอนอยู่	เขายังร้องให้	หมา กึ่ง กำลังอยู่	(๓)
เวลา
เขี้ยว นอน
ยายจะไปนา	ยายจะนอน	ยายจะร้องให้	หมา จะ กึ่ง	(๔)
เวลา
ภายหลัง

บทที่ ๑๐๘

ให้สี่คำ กริยาในประโยคต่อไปนี้

บอกว่า กริยาใดอยู่ในเวลาใด

ฉัน จะ นอน. ข้า กิน เข้า แล้ว. นาย คำ ว่า จะ มา.
 แมว จะ กิน ปลา. จ๊ว กิน หญ้า. ฉัน ยัง กิน เข้า อยู่.
 ทาสี ไป นาน แล้ว. ยาย สี จะ ไป สวน. ม้า วิ่ง เรียบ.
 เมื่อไร ท่าน จะ มา. หมา กัด กระต่าย. นาย มี จะ มา ชี
 ม้า. ทาสี ยัง ทำ นาน อยู่. พรุ่ง นี้ ฉัน จะ มา หา. กา
 บิน ไป แล้ว. นก จะ ทำ รัง. คน ยัง นอน อยู่. เขา กำ
 ลัง เดิน ไป.

บทที่ ๑๐๙

ให้หาคำ ผล ประโยค และ แต่ง คำ กริยา
 ต่อไปนี้ให้ขึ้นเวลาต่าง ๆ ครบทั้ง ๔ เวลา

นอน นิ่ง ตี โกวร ร้อง ศล่าน กิน
 วิ่ง ไป ทำ เดิน บิน กัด เขียน
 คาบ เฉียว หุบ ลาก ถอน แบก หาม

หาบ ตัก ขน จุก รั้ง ว่า เตะ

— ๖๖๖ —

บทที่ ๑๑๐

แต่ง คำกริยา อีกวิธี หนึ่ง ให้ลักษณะกริยาที่พูดต่าง
กันได้ เช่น ตัวอย่าง ต่อไปนี้ จงสังเกตไว้

เด็ก นอน แต่ง อย่างนี้ เป็น คำ บอก กลาง ๆ

จัดว่าลักษณะ บอกเล่า

ถ้า เด็ก นอน	}	แต่ง อย่างนี้	เป็น คำไม่แน่ว่า นอน
เมื่อ เด็ก นอน		หรือไม่นอน	จัดว่า <u>ลักษณะ คาดคะเน</u>
หาก เด็ก นอน			

เด็ก ต้อง นอน	}	แต่ง อย่างนี้	เป็น คำยืนยันว่า จะ
เด็ก คง นอน		นอน แน่	จัดว่า <u>ลักษณะ เชื่อ แน่</u>

นอน จิ, เด็ก	}	แต่ง อย่างนี้	เป็น คำ บังคับให้นอน
นอน นะ, เด็ก			
นอน เสีย, เด็ก		จัดว่า <u>ลักษณะ บังคับ</u>	

บทที่ ๑๑๑

ทวิ อย่าง แต่าง คำกริยาต่าง ๆ ตามลักษณะที่พูด

คำกริยา	(๑)	(๒)	(๓)	(๔)
	ลักษณะ
บอกเล่า	ลักษณะ
คาดคะเน	ลักษณะ
เชื่อแน่ว่า	ลักษณะ
บังคับ
มา	ไป	ไป	ไป	ไป
	มา	มา	มา	มา
	มา	มา	มา	มา
	มา	มา	มา	มา
มา	มา	มา	มา	มา
	มา	มา	มา	มา
	มา	มา	มา	มา
	มา	มา	มา	มา

กริยา	นอม	กน	คำกริยา
แม่รักลูก	หนูคำนอน	ป้าสีกินเข้า	(๑)
ลักษณะ
บอกเล่า
แม่ว่าแม่รักลูก	ถ้าว่าหนูคำนอน	หากป้าสีกินเข้า	(๒)
ลักษณะ
คาดคะเน
แม่ควร จะรักลูก	เราจำจะนอน	ป้าสียอมจะกินเข้า	(๓)
ลักษณะ
เสนอแนะ
รักลูกเกิด, แม่	นอนเสีย, หนู คำ	กินเข้านะ, ป้าสี	(๔)
ลักษณะ
บังคับ

บทที่ ๑๑๒

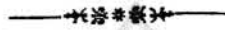
ให้ซื้อคำกริยาในประโยคต่อไปนี้
ว่า ประโยคใดกริยา แต่ง เป็นลักษณะ อย่างไร
ตามีไปนา. ตามา คงไป เรือ. เมื่อตามีสัก
มา. ถ้าท่านไปแล้ว. ฉันต้องทำสวน. นายคำ
อ่านหนังสือซิ. เมื่อไรจะเขียนได้. พรุ่งนี้บ้า
มานะ. ถ้าฉันไม่อยู่. แกต้องเล่าเรื่อง. หนูมี
มานี่ซิ. วันนี้อาแกคงมา. เมื่อวานนี้เขามี
งาน. พ่อแดงนอนเสีย. เสือกตกวาง. พรุ่งนี้
ฝนคงตก. ลุงจกินเข้าเสีย. ฉันลาไปก่อนนะ.
ขอให้ท่านมาสักหน่อย. เชิญไปพบข้าพเจ้าให้จงได้.
เมื่อเขาจะมาหา. ถ้าท่านได้ดูแล้ว, ท่านคงชอบ.

บทที่ ๑๑๓

ให้หาคำแต่งกริยาต่อไปนี้
และผูกเข้าเป็นประโยคให้เป็นลักษณะทั้ง ๔ อย่าง
กิน นอน เดิน ไป มา นั่ง วิ่ง หาบ

ที ทุบ ถอง ไล่ กัด คาน ฉาก ถอน หิน
ชน บิน ว่าย ทำ หมอบ คาน ผ่าน ตัด
ยก แบก หาม เขียน คัด เลี้ยง ชับ โถ
ป็น ชุต ชาย แจก ปลิง โฉม ปลุก พัน
จับ พุด ว่า ไกรธ รัก ผูก ยิง ร้อง ล้ม

บทที่ ๑๑๔

คำ แต่ง กวีกริยา ไม่ ต้อง อยู่ ติด กับ คำ กวีกริยา

ถึง อยู่ ที่อื่น ใน iverse โยค เกี่ยว กัน ก็ แต่ง ได้ กวีกริยา ได้

เช่น ตัวอย่าง ต่อไปนี้ พง สังเกต ไว้

ตามีกินเข้า—แล้ว—จึงไปนา ตามีจัดบ้านเรือน

เรียบร้อย—แล้ว—จึงไปนา ตามีไปเที่ยวเดินเล่น

เสียดบาย—แล้ว—จึงไปนา ตามีเตรียมเครื่องมือแอก

ไถ และ สเบียงอาหาร—แล้ว—จึงไปนา

บทที่ ๑๑๕

ให้ซื้อคำซื้อ และ คำกริยาในประ โยคต่อไปนี้
 ว่าซื้อคำใดแต่ละอย่างใด กริยาคำใดแต่ละอย่างใด
 แปะ ตัวเมีย จะ ชน แปะ ตัวผู้. ตามีกินเข้า แล้ว ก็
 ไปนา. ตามีจะ ตี ยาย มา. บ้า จำ ทำ นา แล้ว ก็ มา
 บ้าน. ถ้า นาย จำ เกอ จะ ไม่ มา. จัว ตัวผู้ เทียม เกวียน.
 กา คง มา โฉม ปลาท. เมื่อ สูง มา แก จะ ตก กุ้ง. ยาย ตี
 ไป กิน เข้า เสีย. พรุ่ง นี้ ตา มา หา ฉนั้นนะ. สูง ส่า ทำ งาน
 แล้ว. บ้า มา กิน เข้า. ตา แดง ทำ นา เพื่อ จะ ได้ เข้า.
 พรุ่ง นี้ นาย พรหม จึง ค่อย มา. ฉนั้น จะ ตา ไป ก่อน แล้ว.
 ตาสี ไม่ มา ยาย ส่า แก ก็ ไม่ ไป. อยู่ กับ ฉนั้น เกิต นะ, ตา.
 พรุ่ง นี้ ฉนั้น จะ ไป หา.

บทที่ ๑๑๖

ให้ฝึก เรียนหา คำ แต่ง ชื่อ
 และ คำ แต่ง กริยา เติม ลงใน ที่ว่าง ให้ ได้ ความ
 ใ้—พา—ใ้—เที่ยว หา กิน. ใ้—มี ลูก ตาม ไป เป็น
 พรวน. ลูก ใ้—ตัว เป็น ใ้—ชาว—ตัว เป็น ใ้—เก กัว.

เมื่อแม่ไก่.....กิน อะไร มัน ก็ ร้อง กู๊ก ๆ เรียก ลูก ของมัน.
ท้อ ลูก ของ มัน กิน.....มัน จึงไป ที่อื่น.

บทที่ ๑๑๗

ให้เอาความต่อไป นี้เรียงกันเข้าเป็นเรื่อง

เรื่องที่ ๑

ฝูงควาย ควายดำ ควายเผือก ของชาวนา เข็ม
ไถ ไถนา ตากเกวียน กินหญ้า กินฟาง นอนใน
โคตรน ทำงาน เจ้าของ

เรื่องที่ ๒

ตามี ทำเรือน ซื่อไม้ จาก จ้างช่างปักเสา ปลูก
พื้น มุงหลังคา กั้นฝา แต่งเรือน อยู่เรือน เรือน
ตามหลัง เรือนอยู่ หอนั่ง ครวไฟ

เรื่องที่ ๓

ลุงสี ต่อเรือ ซื่อไม้ จ้างเจ๊ก ไต่กบ เลี้ยง
ไม้ ตั้งกอง ตอกหมั่น กั้นห้อง ปักเสา ชั่งเชือก
ดำไป บรรทุกของ ออกเรือ ไปทะเล

บทที่ ๑๑๘

วิธีแต่งคำคุณ

คำคุณแต่งให้รู้ว่ากี่หรือชั่วได้มากน้อยกว่ากัน
ทั้งตัวอย่างต่อไปนี้ จงสังเกตไว้

- (๑). เด็กมา ขาว. อย่างนี้ บอกแต่ว่า ขาว คือไม่ดำ
จัดเป็น คุณ ประทศิ
- (๒) เด็กมี ขาวกว่า. แต่งอย่างนี้ บอกว่ายัง ขาวยิ่ง
ขึ้นไป จัดเป็น คุณ ปาน กลาง
- (๓) เด็กจืด ขาวที่สุด. แต่งอย่างนี้ บอกว่า ขาวไม่มี
ใครจะ ยิ่ง กว่า จัดเป็น คุณ ยอด

บทที่ ๑๑๙

ตัวอย่างคำคุณที่แต่งเป็นชั้นต่าง ๆ กัน

- (๑) เรือน ตาสี สูง. เรือน ตา สด สูง กว่า เรือน ตาสี.
เรือน ตา สูง สูง ที่ สุด.
- (๒) เรือ พลูใหญ่. เรือ เหนือใหญ่กว่า เรือ พลู.
เรือ กำปั่นใหญ่ที่สุด.

(๓) เมืองนนท์กว้างขวาง, เมืองกรุงกว้างขวาง
กว่าเมืองนนท์, เมืองนครกว้างขวางที่สุด.

บทที่ ๑๒๐

ให้ชี้คำคุณที่แต่ง

ในประโยคต่อไปนี้ให้ดู ว่าไหนแต่ง เช่น ชื่นอะไร
ตามีปี่นี้ดูผอมไป. ตามายัง ผอมกว่าตามี, ตามีเห็น
จะเป็น คนผอมที่สุด. จิ้งจก ตัวใหญ่ ต้น มะม่วง สูง
กว่า, ต้นยาง เห็น จะ สูงที่สุด. หมู เล็ก กว่า ช้าง. น้ำ
ใน แม่ น้ำ น้อย. น้ำใน คลอง น้อยกว่า น้ำใน แม่น้ำ,
น้ำใน บ่อน้อยกว่า น้ำใน คลอง. เกล็ด เค็มที่สุด.

บทที่ ๑๒๑

ให้ เติมคำ แต่งคำคุณ ใน ประโยค ต่อไปนี้ให้ ได้ ความ
เร็ว ของ ยาย ขำ ใหญ่. เรือ ของ ยาย เขียว เล็ก มาก.
เรือ ของ ยาย สี เป็น เล็ก. งู เฒ่า เล็ก. งู เขียว เล็ก.

ม้า คำ ผอม. ทา มา ยิง ผอม. ดุง สี ผอม. ถ้วย โต. โต
เห็น จะ โต. กระถาง โต. ต้น ไม้ สูง. เสา ชง สูง.

บทที่ ๑๒๒

คำวิเศษแต่งได้ อย่างเดียวกับ คำคุณ

เช่น ตัว อย่าง ต่อไป นี้ จง สังเกตไว้

เรือ พาย แล่น.....เร็ว, เรือ ใบ แล่น.....เร็วกว่า.....เรือพาย,
เรือไฟ แล่น.....เร็ว ที่ สุด.

ม้า แดง วิ่ง.....เรียบ, ม้า ดำ วิ่ง.....เรียบ กว่า.....ม้า ชว,
ม้า แดง วิ่ง.....เรียบ ที่ สุด.

บทที่ ๑๒๓

ให้ คำวิเศษ และ แต่งได้ เป็น ชั้น ต่าง ๆ กัน

เดิม ลง ใน ที่ว่าง ให้ ได้ ความ

กา มา นอน..... กา มี นอน..... กา สี นอน..... กา คำ กิน จ.....
กา ขำ กิน จ..... กา ดำ กิน จ..... ดุง แสง ติน ขำ..... กา สัก.

ภาคที่ ๒ ว่าด้วยวิธีแต่งประโยค ๘๕

ยายเปี่ยมเดินช้า— ไล่ชั้นเพราะ— ไล่ ขาว ชั้น เพราะ—
ไล่ แจ้ ชั้น เพราะ— นก กระจอก บิน— นก พิวาบบิน สูง—
กาบินสูง— แกะ เดิน เร็ว— ควาย. แต่ ข้าง เดิน เร็ว—

ภาคที่ ๒

ว่าด้วยวิธีแต่งประโยค

บทที่ ๑

คำอธิบาย และ การซ้อมทักประโยค

ประโยคมี ๒ อย่าง คือประโยค ๒ ส่วนเช่น ประโยค
ว่า “เสื่อ—นอน” เป็นต้นนี้ อย่าง ๑

ประโยค ๓ ส่วนเช่นประโยคว่า “เสื่อ—กิน—เนื้อ” เป็นต้น
นี้ อย่าง ๑ ได้ชี้แจงมาในภาคที่ ๑ ขึ้นหนึ่งแล้ว ประโยค ๒
ส่วนต้องเป็นชื่อผู้ทำส่วน ๑ กริยาส่วน ๑ ประโยค ๓ ส่วน
เป็นชื่อผู้ทำส่วน ๑ กริยาส่วน ๑ ชื่อผู้ถูกส่วน ๑ นี้ก็ได้

อธิบาย แล้ว เหมือนกัน, ให้แบ่ง ประโยคเหล่านี้ ออก เป็น ส่วน ๆ ได้
ถูก แล้ว ตัก ลง ให้ เหลือ แต่ ใจ ความ ทด ประ โยค ด้วย

ตามีหลัง โกง ไป นา. ข้าง พลาย งา สั้น ตัว ช้วน คง
กิน หญ้า ปล่อยให้. คน แก่ งา จึง เมื่อ จะ เดิน ไป ต้อง ถือ
ไม้เท้า. ถึง ทะ โนน ตัว ใหญ่ ป็น ต้น ไม้ สูง. จัว ต่าง
ตัว ผอม ชน ควาย ดำ เขา ยาว. ข้าง พลาย งา งอน ได้
แทง เจ็บ แก่. หมี ดำ กิน ผัก ทั้ง รวง ใหญ่ ตามี ชี ม้า
ถ่าน ไป เทียว สวน หลวง. ปู่นก ยาง ขาว ลง กิน ปลา
ใน หนอง. จร เชื้อ ตัว ใหญ่ ได้ สบ ปลา เค้า.

บทที่ ๒

วิธี ระบาย คำ

ประโยค ความ รวม ต่อ ไป นี้

จะ ถอด ออก เป็น ประ โยค สามัญ และ บอก คำ ที่ เข้า
อย่างไร ถ้า บอก ว่า คำ ต่อ คำ ที่ เกี่ยว ของ กัน อย่างไร ได้ ได้
เป็น ตัว อย่าง ด้วย หร สังเกต ไว้

“ตามี แก่ ขี่ ข้าง พลาย จะ ไป นา. พบ ความ มา วิ
ม้า วิ่ง ห้อ. ข้าง ต้น วิ่ง ห้อ. ตามี ตก ข้าง ขา เล็ก”

ประโยค สำนวน

ใจความ

๑ ทามี่, ชื่อเฉพาะ เป็นผู้ทำของ กริยา ชี	ผู้ทำ	กริยา	ผู้ถูก
๒ แกะ คำคุณศัพท์ ชื่อ ทามี่ บอกชนิดให้รู้			
๓ ชี, กริยา เป็นของผู้ทำคือ ทามี่	ทามี่	ชี	ข้าง
๔ ข้าง, ชื่อ เป็นผู้ถูกของ กริยา ชี			
๕ พลาย, คำคุณศัพท์ ชื่อ ข้าง ให้รู้เพศ			
๑(ทามี่,) ชื่อเฉพาะ เป็นผู้ทำของ กริยา ไป			
๒ จะ, คำแต่ง กริยา ไป ให้รู้เวลาภายหลัง			
๓ ไป, กริยา เป็นของผู้ทำคือ ทามี่	ทามี่	ไป	
๔ นา, ชื่อขยาย กริยาไปให้รู้ที่ไป			
๑(ทามี่,) ชื่อ เป็นผู้ทำของ กริยา พบ			
๒ พบ, กริยา เป็นของผู้ทำคือ ทามี่	ทามี่	พบ	ตามา
๓ ตามา, ชื่อเฉพาะ เป็นผู้ถูกของ กริยา พบ			

ประโยคสามัญใจความ

๑ (ตามมา) ชื่อเฉพาะ เป็นผู้ทำของ กริยา ชี	ผู้ทำ	กริยา	ผู้ถูก
๒ ชี, กริยา เป็นของ ผู้ทำ คือ ตามา	ตามมา	ชี	ม้า
๓ ม้า, ชี เป็นผู้ถูกของ กริยา ชี			
๑ (ม้า) ชี เป็นผู้ทำของ กริยา วัง			
๒ วัง, กริยา เป็นของ ผู้ทำ คือ ม้า	ม้า	วัง	
๓ หือ, คำวิเศษณ์แต่ง กริยา วัง			
๑ ช้าง, ชี เป็นผู้ทำของ กริยา ตื่น			
๒ ตื่น, กริยา เป็นของ ผู้ทำ คือ ช้าง	ช้าง	ตื่น	
๑ (ช้าง) ชี เป็นผู้ทำของ กริยา วัง			
๒ วัง, กริยา เป็นของ ผู้ทำ คือ ช้าง	ช้าง	วัง	
๓ หือ, คำวิเศษณ์แต่ง กริยา วัง			

วิธี กระทบ คำ

๗๘

ประ โยคสามัญ

ใจความ

๑	ตามี, ชื่อ เฉพาะ เป็น ผู้ทำ ของ กริยา ตก	ผู้ทำ	กริยา	ผู้ ถูก
๒	ตก, กริยา เป็น ของ ผู้ทำ คือ ตามี	ตามี	ตก	
๓	ข้าง, ชื่อ ขยาย กริยา ให้ รู้ ว่า ตก ทา อะไร			
๑	ขา, ชื่อ เป็น ผู้ทำ ของ กริยา เค็ด			
๒ (ตามี)	ชื่อ ขยาย ผู้ทำ คือ ขา	ขา	เค็ด	
	ให้ รู้ ว่า ของ ใคร			
๓	เค็ด, กริยา เป็น ของ ผู้ทำ คือ ขา			

บท ที่ ๓

ให้ กระทบ คำ ใน ความ ต่อ ไป นี้ ตาม ทำนอง ดัง อย่าง

- ๑ ทา คำ พาย เรือ จะ ไป สด น เห็น กระ รอก เจาะ
มะพร้าว, แก เขา กระ สุน ยิง กระ รอก ตก ต้น
มะพร้าว ตาย.

- (๒) เสือย่องมา จะ กิน เนื้อ. กวาง เห็น เสือ ก็ วิ่งหนี.
เนื้อ ตกใจ หนีไปได้. เสือ โกรธ ไล่ กัด กวาง ตาย.
- (๓) ตา แสง ชี้ ควาย ไป นา. เห็น เสือ นอน อยู่ในถ้ำ.
แก เอาปืนยิง เสือ. เสือ กัด ตา แสง ตก ควาย.
- (๔) นาย ตี ขั้ว รถ จะ ไป สวน. พบ ตามี เดิน มา แก
หลีก รถ ไม่ ทน. รถ โดน ตามี หก ล้ม. ตามี
ให้อำเภोजับ. นาย ตี ขั้ว รถ หนี เข้าป่า.

บทที่ ๔

วิธี แต่ง ประโยค

แต่ง ได้ ทั้ง ส่วน ชื่อ ผู้ทำ ส่วน กริยา และ ส่วน

ชื่อ ผู้ถูก จะ ใช้ แฉ่ง วิธี แต่ง ส่วน ชื่อ ผู้ทำ ก่อน มัก เรียน

จง สังเกต ตัว อย่าง ต่อไปนี้

ส่วน ชื่อ ผู้ทำส่วน กริยาส่วน ชื่อ ผู้ถูก

(๑) ตา.....กิน.....เข้า

อย่าง นี้ รู้ ว่า คน แก่ กิน เข้า

ส่วนชื่อผู้ทำ

ส่วนกริยา

ส่วนชื่อผู้ถูก

- (๒) ตามี ----- กิน ----- เข้า
 อย่างนี้รู้ว่า คนแก่ที่ชื่อ มีกินเข้า ไม่ใช่คนแก่ทั่วไป
- (๓) ตามีอำเภอ ----- กิน ----- เข้า
 อย่างนี้รู้ว่า คนแก่ชื่อมี คนที่เป็น อำเภอ กินเข้าไม่ใช่
 คนแก่ที่ชื่อมี คนอื่น
- (๔) ตามีอำเภอ บ้าน หม้อ ----- กิน ----- เข้า
 อย่างนี้รู้ว่า คนแก่ชื่อมี ที่เป็นอำเภอ ตำบล บ้าน หม้อ
 กินเข้า ไม่ใช่ตามีที่เป็นอำเภอบ้านอื่น
- (๕) ตามีอำเภอ บ้าน หม้อกรุงเทพฯ ----- กิน ----- เข้า
 อย่างนี้รู้ว่า คนแก่ชื่อมี ที่เป็นอำเภอบ้านหม้อ
 ในกรุงเทพฯ กินเข้า ไม่ใช่ตามีบ้านหม้อเมืองอื่น
 แต่ง อย่างนี้ แต่งชื่อผู้ทำ กว้างเคิมชื่อต่าง ๆ ที่
 เกี่ยวด้วย ชื่อ เคิม ต่อ เข้า ถ้า จะ ยังให้ รู้เฉพาะ ชัก
 เข้า ก็ เคิม ชื่อ ให้ หลาย ชื่อ เข้า ก็ ยัง ชัก เฉพาะ คนเดียว
 ได้ ชัก ทุกที

บทที่ ๕

แต่ง ประโยคอีก อย่าง หนึ่ง แต่ง ด้วย เขา ประโยค

เล็ก มา แต่ง ก็ได้ เช่น ตัวอย่าง ต่อไปนี้

ชื่อผู้ทำ	กริยา	ชื่อผู้ถูก
เด็ก	ร้องให้	
เด็ก	กิน	ข้าว
เด็กที่ร้องให้	กิน	ข้าว
ช้าง	แทง	เด็ก
ช้าง	ไล่	คน
ช้างตัวแทงเด็ก	ไล่	คน

อย่างนี้ เขา ประโยค มา แต่ง ชื่อผู้ทำ แต่ ต้อง ใช้

คำ แทนชื่อ (เช่น คำว่า ‘ที่’ ‘ตัว’) แทนชื่ออีกทีหนึ่ง

ประโยคสามัญที่มี ประโยคอื่นเข้ามาแต่ง อยู่ เช่น “เด็กที่ร้องให้กินข้าว” และ “ช้างตัวแทงเด็กไล่คน” เรียกว่า “ประโยคแต่ง” ประโยคที่เป็นตัวประโยคแต่งคือ “ที่ร้องให้” “ตัวแทงเด็ก” นี้ เรียกว่า “ประโยคแฝง” เพราะ ประโยค

“เลือกกินเข้า”

“ข้างใต้คน”

นั้นมีความ

สำคัญกว่า เรียกว่า “ประโยคหัวหน้า”

บทที่ ๖

ให้ข้อประโยคต่อไปให้ได้ถูก

ว่าไหนเป็นประโยคสามัญ ไหนเป็นประโยคแต่ง ไหนเป็น
ประโยคหัวหน้า ไหนเป็นประโยคแฝง

นายมาไป สวน ที่ ตา ข้า ทำ, แพะ ชน แกะ ของ
 ตาสี. ลูก ตา ข้า ม้า. ตา ส่ง ไป นา ที่ ทำ จิน. นก
 ยางบิน มา เกาะ ต้น มะขาม เป็น ผี. ข้าง ตก มัน
 แดง แจก แก่ แชน หัก. ลูก แดง จะ ไป นา, กา
 กิน เข้า ลูก. เสือ กิน แพะ ที่ ตา ข้า เลี้ยง ห้า ตัว. ควาย
 ชน จัว ที่ กลาง หนอง. ตา ข้า ข้า เกอ จับ ชะ ไมย
 ใต้ ทั้ง พวก.

บทที่ ๗

ส่วน กริยา ก็ แต่ง ด้วย ประโยค แฝงไว้ เหมือนกัน

เช่น ตัวอย่าง ต่อไปนี้ รังสีกฤตได้

ชื่อผู้ทำ

กริยา

เร็ว

แน่น

เร็ว

แน่น เร็ว

เร็ว

แน่น เร็ว รว กับ---ลม---พา

แต่ง อย่าง นี้ ส่วนกริยา มี ประโยค แฝง คือ “ลมพา”
 นี้ เช่น ประโยคหนึ่ง ด้วย เช่น ชื่อคำ ๑ เช่น กริยา ๑ แต่มารู้
 แต่ง ใน ส่วนกริยา

บทที่ ๘

ให้ ชื่อกริยา ใน ประโยค ต่อไปนี้ ให้ถูก

ว่าไหน เช่น ส่วนกริยา ประโยค แฝง

ตา เข้มแข็ง เร็ว ไม่เท่า ม้า ห้อ.

ควาย เดิน ช้า

กว่า ช้าง เดิน. ช้าง เดิน ช้า กว่า ม้า ห้อย. รถไฟ แล่น

เร็ว รว กับ ลม พัด.

ตา มี กิณ เข้า จู เหมือน ควาย

วิธีแต่งประโยค

๑๐๕

กินหญ้า. หนู มาวิ่งช้า ๆ กับ คน แก่ เติน. ช้าง
มีงวงจับหญ้า กินได้ เหมือน คน กิน ข้าว. คน แก่ เติน
งก จึง จะ ไป ไหน

บท ที่ ๙

ส่วน ชื่อ ผู้ถูก ก็ แต่ง ได้ อย่าง ส่วน ชื่อ ผู้ทำ
เช่น ทัว อย่าง ต่อไป นี้ จง สังเกต ไว้

แต่ง ทัว ชื่อ เติม

ส่วน ชื่อ ผู้ทำ	ส่วน กริยา	ส่วน ชื่อ ผู้ถูก
ช้าง	ไล่	ตามี
ช้าง	ไล่	ตามี อำเภอ
ช้าง	ไล่	ตามี อำเภอ บ้าน หม้อ

แต่ง ทัว ชื่อ เจ้า ของ

ช้าง	แทง	เรือน
ช้าง	แทง	เรือน จาก
ช้าง	แทง	เรือน จาก ของ ตามี

แต่ง ส่วนชื่อผู้ถูกมี ประโยคแฝง

<u>ส่วนชื่อผู้ทำ</u>	<u>ส่วนกริยา</u>	<u>ส่วนชื่อผู้ถูก</u>
เสือ	กัด	เนื้อ
พราน	ตก	เสือ
พราน	ตก	เสือ ตก กัด เนื้อ

บทที่ ๑๐

ให้ชื่อส่วนชื่อผู้ถูกในประโยค

ต่อไปนี้ให้ถูก ว่า ส่วนชื่อผู้ถูกในประโยคแฝง

ตา อืมไปไร้อัย ของ ตา ข้า. ควายไล่ ชน ตา มา
หลัง โกง. แมว ต่าง กัด หนู ตก กัด ผัว. เสือ
กัด หมา ต่าง ของ ตา คำ ตาย. ตา ข้า ชี ข้าง พลาย ที่
แทง เจ็บ, เรือ พ่อ คำ จอด หน้า บ้าน จีน เจ้า ภาษี นาย
อากร. ตา คง ยิง นก ยาง ที่ ลง กิน ปลา ใน หนอง.
ถึง มา กิน ลูก ไม้ ใน สวน ของ ตา สา. ตา มี แหวง จร เข้า
ที่ หนอง เรือ ของ ตา คำ ตาย.

บทที่ ๑๑

ประโยชน์ความรวมกับประโยชน์ต่างกันคือ

ประโยชน์ความรวม “น้ำขึ้น—แต่—ลง”

ประโยชน์ต่าง “พรานตกเสือ—ตัว—กตัญญู”

ประโยชน์ความรวมมีใจความเสมอกัน ใจความ
ทั้ง ๒ ประโยคไม่ยิ่งหย่อนกว่ากัน เช่น น้ำขึ้น ความ
ก็ไปทางหนึ่ง ลงลง ความก็ไปทางหนึ่ง เมื่อจะแยก
ออกเห็น ๒ ประโยค ก็เห็น ประโยคเล็กเสมอกันทั้ง ๒
ประโยค ประโยคต่างนั้น มีประโยคที่มีใจความใหญ่
กว่า ประโยคอื่นเป็น ประโยคหัวหน้า อยู่ ประโยคหนึ่ง ประโยค
นอกจากนั้นเป็น ประโยคแฝง เพราะ มีใจความไม่สำคัญ
เท่า ประโยคหัวหน้า เช่น พรานตกเสือ ก็เป็น ประโยค
หัวหน้า ตัวกตัญญู เป็น ประโยคแฝง เพราะ สำหรับ
แต่งให้รู้ จัก เสือ ตัว กตัญญู เข้า เท่านั้น

ประโยค ประโยคต่อๆไปให้ดูว่า ไหนเป็น ประโยคสามัญ
ไหนเป็น ประโยคความรวม ไหนเป็น ประโยคต่าง และ

แยกให้ดูว่า
ประโยชน์แฝง

ไหนเห็นประโยชน์ทั่วหน้า

ไหนเห็น

ตาแดงเอาปืนยิงถึงที่ลักลูกไม้กิน. ลุงอำ
กับ ตาเอี่ยมชี้ ม้าไปนา. นายอ้อมไปสวน. ควาย
ลงนอนแปลงในหนองใหญ่. จั้วจิ้งเร็วไม่เท่าม้าหือ.
ทาสีจูงควาย. ทาคำนั่งพูดกับข้าสึง. ม้าผ่าน
ตัวอ้วนเทียมรถจิ้งเรียบดี. ทามาได้เนื้อ. ทาคำ
ชี้ควายไปทำนา. ยายมาเข้าบ้าน.

บทที่ ๑๒

ให้อ่านนิทานต่อไปนี้ แล้วปิดสมุดเสีย

คิด เรื่อง เรื่อง นิทานนั้นมา ด้วยอาหารของตัวเอง ตามตัวอย่าง

(๑) หมาตัวหนึ่งได้ก้อนเนื้อ, คาบมาถึง
สะพานข้ามท้องร่องสวนแห่งหนึ่ง, แผลงไปในน้ำ
เห็นเงาของตัวเอง, สำคัญว่า หมาอีกตัวหนึ่ง คาบ
ก้อนเนื้ออยู่ที่นั่น, ก็นึกอยากได้ก้อนเนื้ออีก

ก้อนหนึ่ง. จึงรู้ คำราม อ้าปากลงไปจะแย่งก้อนเนื้อ,
ก้อนเนื้อ ของ ตัว ก็ ตก น้ำ จม หายไป, เลยไม่ได้เนื้อ
กิน สัก ก้อนเดียว. เพราะ หมา ตัว นั้น มี เนื้อ ก้อน หนึ่ง
แล้ว, ยัง ตะกลาม หมา จะ แย่งชิง ผู้อื่น ให้ ได้ มาก
ต่อไปอีก จึงต้องอด.

(๒) ชาว นา คน หนึ่ง เลี้ยง ห่าน ไว้ ตัว หนึ่ง, ห่าน
ตัว นั้น ไข่ วัน ละ ใบ. ชาว นา ได้ ไข่ ไป ขาย, ได้
เงิน มา ซื้อ ของ กิน เสมอ. อยู่ มา วัน หนึ่ง ชาว นา คน นั้น
คิดว่า. ได้ ไข่ ห่าน วัน ละ ใบ เท่า นั้น น้อย นัก, ไข่
คง จะ อยู่ ใน ห่อ ห่าน อีก หลาย ใบ, จึง จับ ห่าน มา
ผ่า ห่อ ออก ดู ก็ ไม่ เห็น ไข่. ห่าน ก็ ตาย, ไข่ ที่ เคย ได้
วัน ละ ใบ ก็ เลย สูญ ไป ด้วย เพราะ ชาว นา คน นั้น
อยาก ได้ เงิน ไป, ไม่ คิด ถึง ชีวิต ห่าน ซึ่งเป็น ผู้ ให้ ไข่.
จึง กลับ ไม่ได้ อะไร.

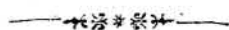
(๓) คน หนึ่ง หมี กับ เสือ ไป พบ ลูก กวาง ตัว หนึ่ง
พลัด แม่, หมี จะ กิน. เสือ ก็ จะ กิน, แย่ง กัน จน เกิด

วิวาท กัด กันเอง. ต่าง ตัว ต่าง มี กำลัง กัด กันไป
 กัด กัน มา จน อ่อน เพลีย หหมด แรง. ลง นอน หอบ
 ด้วย กัน ทั้ง ๒ ตัว. ขณะ นั้น หมา จึง จอก แอบ ดู อยู่.
 ครั้น เห็น เสือ กับ หมี กัด กัน จน สิ้น เรี่ยว สิ้น แรง แล้ว, ก็ วิ่ง
 เข้า มา กัด ถูก กวาง ไป กิน เสีย ต่อ หน้า เสือ และ หมี, เสือ
 กับ หมี ต่าง เหนื่อย หอบ. ไม่ รู้ จะ ทำ อย่างไร ได้.
 ครั้น หมา จึง จอก แย่ง ถูก กวาง ไป กิน เสีย แล้ว. ก็
 หาย โกรธ กัน. จึง คิด เห็น ว่า ไม่ พอดี จะ วิวาท
 แย่ง กัน, ถ้า แย่ง กัน กิน เสีย ก็ จะ ดี กว่า. นี่ มั้ วิวาท
 กัด กัน เกือบ จะ ล้ม จะ ตาย. เผลอ ห้าม กัน ไว้ ให้ หมา
 จึง จอก กิน เท่านั้น.

ภาคที่ ๓

วิธีเก็บใจความ

บทที่ ๑

ให้สังเกตคำอธิบาย ข้างล่างนี้ไว้

(๑) คำหลายคำเรียงกันที่ ความ นี้แหละ ใจความ

(๒) จะว่าให้เข้าใจชัดขึ้น เก็บคำ แต่ง ประโยค สำนวน เป็น
ประโยค ขยาย

(๓) ประโยค สำนวน หรือ ประโยค ขยาย ควร จะเป็น หลาย
ประโยค แต่ จะว่าให้ สั้น จึง รวมกัน เป็น ประโยค ความรวม

(๔) ประโยค สำนวน หรือ ประโยค ขยาย หรือ ประโยค
ความรวม ถ้า คำ ที่ แต่ง นั้น เป็น ประโยค เล็ก มี อยู่
ใน นั้น กวบ เป็น ประโยค แต่ง
เช่น ตัวอย่าง เหล่า นี้

(๑) ประโยค สำนวน ตามี—ไป—นา

(๒) ประโยค ขยาย ตามี อ้วน—กำลังไป—นา ที่ ทำ ใช้

(๓) ประโยค ความรวม ตามี อ้วน—กับ—ตามา
ผอม—กำลังไป—นา ที่ ทำ ใช้

(๔) ประโยค แต่ง ตามี อ้วน—กับ ตามา ผอม—
ซึ่ง—เป็น —ชาว นา—กำลังไป นา—ที่—ตามี—ทำ
อยู่ ที่ ทำ ใช้

คำอธิบาย และ ตัวอย่าง ข้าง บน นี้ จะ ให้ เห็น ได้ ว่า

ประโยค สำนวน มี ใจความ เป็น ค้น คำ ของ ประโยค อย่าง ชัดเจน อย่าง

ประโยค อย่าง ชื่น ๆ ตกคำที่แต่ง ออก แล้ว คง จะ เกิด แก่ใจความ
เป็นประโยคสามัญได้

บทที่ ๒

ให้แก้ไขความประโยคต่อไป นี้ได้ถูก

(๑) งูเห่า ตา ถาน ถาย เขียว ๆ ดำ ๆ เลื้อย ปวด ๆ
กัดหนู พุก ตาย สี ห้า ตัว

(๒) ตามา อ้วน หลัง โกง วัง ได้ จับ คว้า ยื่น ออก ไป โถนา

(๓) นาย เข็ม ขับ รถ ประทุน เข็ม ม้าคู่ ไป พบ ตามี
ชี คว้า จะ ไป ทำ นา

(๔) ม้า เทต ตัว ผู้ สี แดง เข็ม รถ วัง เร็ว รวด กับ
รถไฟ แล่น

(๕) ลุง คำ เอา ปืน ยิง หมี ดำ ตัว ที่ ขึ้น กิน ผึ้ง ทั้ง
รวงใหญ่ บน ต้น ไม้

(๖) เรือ ใบ ลำ ย่อม ๆ แล่น ไป ทะเล ถูก คลื่น ถม
เข้า ก็ ไหล ลง ไป มา เหมือน ม้า วัง โขยก

บทที่ ๓

ให้ตัดเรื่องต่อไปนี้ออกเป็นประโยชน์

และบอกว่าเป็นประโยชน์อะไร และ แยกออกไปเป็นประโยชน์อะไร

(๑) ทาสัง พายเรือ. จะไป ชาย ของ ที่ นา ของ
 ทา คำ, พบ เรือไฟ กำลัง แล่น ชิว มา โดย เร็ว เหมือน
 สม พต. เรือ ทาสัง เล็ก ถูก คลื่น ก็ ล่ม ลง, ทาสัง
 ตก น้ำ, เจ้า ของ ก็ จม น้ำ หมด.

(๒) ทาสี ชาวนา แก่ มี ควาย อยู่ ๓ ตัว, เป็น
 ควาย ดำ ๒ ตัว, เป็น ควายเผือก ตัว ๑. แกเอาควาย
 ๓ ตัว นั้น เข็มไถ เข้า แล้ว, แกก็ จูง ไป ไถ นา, แล้ว
 แกหว่าน เข้า เจ้า บ้าง เข้า เข็มขว บ้าง. อยู่มา พอ
 เข้า ที่ ปลูก นั้น สุก, แกก็ เขียว มา กอง ไว้ ใน ตาน.
 นกกระ จาบ พากัน บิน มา กิน เข้า ที่ กอง ไว้ ทั้ง ฝูงใหญ่.
 ทาสี โกรธ ฉวย ปืน ได้ วัง ไล่, นก กระ จาบ ก็ บินหนี เข้าป่า.

ทา สก็ ได้ ตามเขาไปในยิง, ถูกนกกระจามตายหลายตัว,
แล้ว แก ก็ กลับ มา บ้าน. แก กลับ มี กำนไ, ได้ นก
กระจาม มา แกง กิน ด้วย.

(๓) ทา ถี ผ่า ฟืน อยู่ ริม ถนน, หนู มี ไป เทียว เดิน เล่น
กลับ มา ทาง นั้น, พอ ขวาน ที่ ตา ถี ผ่า ฟืน นั้น มัน หลุด
จาก มือ แก, กระเด็น ไป ถูก หัว หนู มี แดง เลือด ออก.
หนู มี ร้อง ให้ แล้ว คราง ฮือ ๆ. ทา ถี เวทนา, แก วิ่ง
เร็ว ไป คัด เลือด ให้ แล้ว, แก ให้ เงิน ทำ ขวัญ แก่ หนู มี
ห้า บาท. พอ หนู มี ไป ถึง บ้าน, แม่ แสง กับ พ่อ ส้ง จึง
ถาม ว่า, ไป ไหน มา เบน อะไร จึง หัว แดง หนู มี
ก็ บอก ว่า ฉัน ไป เทียว มา, แล้ว ขวาน ที่ ตา ถี ผ่า ฟืน กระ
เด็น มา ถูก หัว จึง แดง. แม่ แสง กับ พ่อ ส้ง ก็ ดุ เขา ว่า,
เพราะ เอง ไม่ ดี อยาก ไป เทียว, หัว จึง แดง. เห็น

คำชี้แจง

๑๑๕

คุณที่ไปเที่ยวหรือยัง ที่นี้อย่าไปเที่ยวอีกนะ,
หนูมีก็รับคำ, แต่ นั้น มา หนูมีก็ ไม่ไปเที่ยวอีก.

~~~~~*~~~~~
ตอนนี้ไปก็ควร จะ ลงมือ เรียง ความ   และ ย่อ ความ เรียง
ต่าง ๆ ได้แล้ว   แต่อาหารจะ ต้อง ระวัง ชี้ เหตุผล ตามนี้   จึง
จะ เป็น ประโยชน์ มาก

